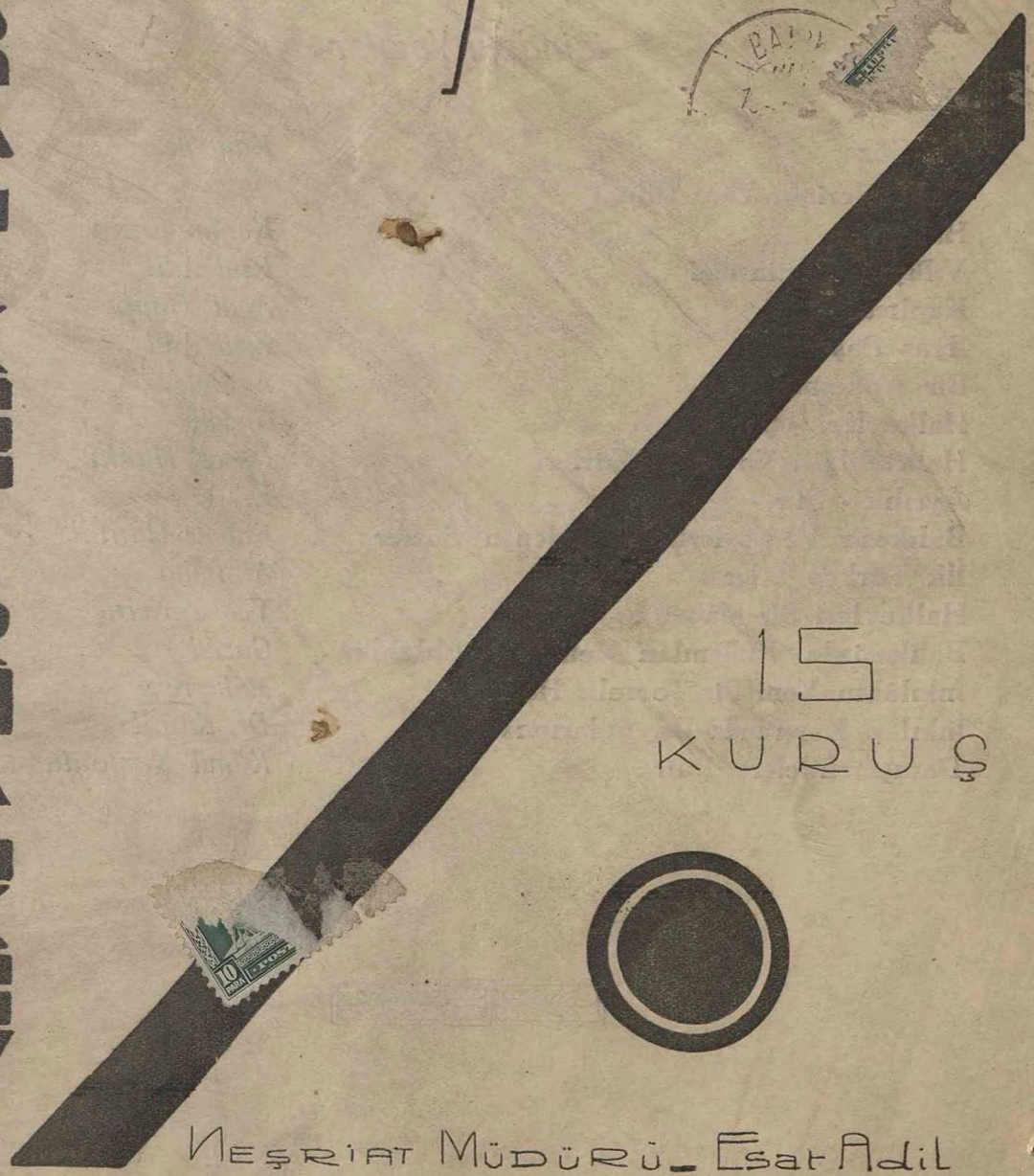
Kayık

15 KURUŞ

EDEBİYAT MECMUASI

NEŞRİAT MÜDÜRÜ - Esat Adil

1 :SAYI

ŞUBAT : 1933

Sütunlarımız inkılâbın ve Halkevlerinin çizdiği derin ve geniş mefhumun içine giren bütün yazılara açıktır.

Her ayın ilk haftasından sonra gelen yazıler bir nüsha sonraya kalır.

içindeki Yazılar

Ön Söz	*Kaynak*
Halkevlerinin Yüce Dileği	» »
Halkevi	*Kenan Emin*
Vilâyet Zeytinciliği	*Esat Âdil*
Kaplıcalarımız	*Abdi Tayip*
İlyas Paşa	*Esat Âdil*
Bir Adamın Eşyası	*A. Gaffar*
Halkevleri - Şiir -	*Gazali*
Halk Bilgisi Ve Halk Şairleri	*İsmail Hakkı*
Ayrılık - Şiir -	*E. A.*
Balıkesir Ve Köylerinde Derlenen Sözler	*Cavide Hamdi*
İlk Türkçe Telgraf	*A. Baha*
Halkevleri Bir Mabettir	*Vehbi Evinç*
Balıkesirde Kullanılan Kelime Ve Istılahlar	*Gazali*
İnkılâbın Yeni Bir Temeli: Halkevleri	*Mükerrem*
İnkılâp Karşısında Duyğularımız	*Dr. Kâmil*
Danışmentlelere Dair	*Kâmil Kurtoğlu*

Balıkesir—Vilâyet Matbaası

5037855
1933, I-7

TÜRK TARİH KURUMU KÜTÜPHANESİ

Kaynak mecmuası

Balıkesir vilâyet matbaası

ADRES
Balıkesir — KAYNAK
Müracat yeri : HALKEVİ

İmtiyaz sahibi
Tevfik Fikret

KAYNAK

Balıkesir Halkevi tarafından çıkarılır
Aylık Kültür Mecmuası.

ABUNASI
YILLIĞI : 150 Kuruştur.
6 AYLIĞI : 80 »

Neşriyat Müdürü
Esat Âdil

OSMAN [illegible]T SAĞLAM'IN
TÜRK TARİH KURUMU'NA
ARMAĞANIDIR

ÖN SÖZ

Türk inkılâbının bir fikir ve kültür karargâhı olan *Halkevleri* ulaşılmak istenen medeniyet yüceliklerine doğru açılmış olan seferberliği, bir senedenberi yeni bir heyecan; yeni bir iman ile sevk ve idare etmeğe başlamış bulunuyor.

İnkılâbın Türk gençliğine ve Türk nesillerine mukaddes bir emanet gibi tevdi etmek istediği bu büyük mefkûre; kalplerle kafalar arasındaki mesafeyi daraltarak milletlerin erişebileceği yüksekliklere Türklüğü biran evel ulaştıracak olan bir heyecan ve bir fazilet kaynağıdır.

Teknik ve iktısadî kolaylıklara, pisikolojik imkânlara tutunarak; *Halkı Hak Tanıma* prensibine derin bir samimiyetle sarılan Türk ihtilâlinin şuurlu ve yapıcı bir inkılâp oluşunun ilmini kurmakta *Halkevleri* çok şerefli vazifeler almıştır.

Vatanın dört bucağında ayni alevle tutuşan kalpler; ayni yücelme ihtirasile dimdik duran kafalar Halkevlerinin çatıları altında bugün *Elbirliği*, *dilek birliği derneğini* kutlulamaktadırlar.

Balıkesir Halkevi de kendi derneğini kendi kaynağının başında kurarak ; dört bucakta kaynaşan ve millî şuura bir çağlayan gibi boşalanlara katılmak istiyor.

İnkılâp lideriniin açtığı bayrak altında toplanan bu seferber ordu yeniliklere, yüksekliklere yol aldı.

Ey yüce halk ordusu; mefkûren kutlu ola.. Yolun açık ola.. Uğur ola..

KAYNAK

TÜRK TARİH KURUMU
KÜTÜPHANESİ

HALKEVLERİNİN YÜCE DİLEĞİ

«Halk evlerinin kendine çizdiği kültür yolunu ve ulaşmak istediği yüksek ve millî hedefi izah eden bu parça Halk evleri talimatnamesinden alınmıştır. »

Fırkamız, rehberliğile kurtardığı vatanı siyasî, içtimaî ve İktısadî derin ve sağlam temelle r üzerinde yükseltmek karar ve azmindedir.

Bu vadide millî mücadele yıllarından bugüne kadar memleket düşman istilâsından siyasî, içtimaî ve iktısadî inkişafına mani zencirlerden kurtulmuş, inkılâp esasları dediğimiz millî yükselme imkân ve vasıtalarına kavuşmuş, ümran ve medeniyet yolunda zaman ve umumî şeraitin müsaadesine nisbetle tabiî derecenin fevkinde yol almıştır. Bütün bu muvaffakiyetler son derece ehemmiyetli olmakla beraber bugün vasıl olduğumuz merhale üzerinde bulunduğumuz yolun henüz başlangıcı demektir. Medeniyetçi ırklar ve mümtaz milletler için esasen bu yolun müntehası yoktur. Ve her kazanılan merhale yeni bir terakki ve tekâmül hedefinin yol başıdır. Sarfedilen ve edilecek gayretler hedefimizin yolunu kapıyan müşkülâttan kurtulmağa değil, derinliğini ve genişliğini bildiğimiz müşkülâtın bağrına doğru daha büyük ölçü ve hüdutlarda atılmağa ve girmeğe matuf bulunuyor.

Fırkamız Türk milletini medeniyet saflarında lâyık olduğu mevkie, yani en yüksek mertebeye çıkaracağı davasındadır.Bu dava bize bugün içinde bulunduğumuz hakikî vaziyeti unutturamaz. Son iki üç asırlık siyasî ve içtimaî düşüklük ve gerileme âmillerinin millî hayat yürüyüşüne verdiği ağırlık ve bu müddet içinde başka milletlerin aldığı yol gözümüzün önündedir. Bu manzara bize nasıl çalışmamız lâzım geldiğini anlatır.

Devlet, maddî imkân ve vasıtalar dahilinde bütün gayretile mümkün olanı yapmaktadır. Fakat en naçiz görünen kuvvet ve mesai unsurlarını dahi ihmal etmeden bütün memleketi yeni bir mücadele ruhu ve ileri yürütücü bir heyecan ile teçhiz etmek mecburiyetindeyiz.

Bu itibarla fırkamızın yeni proğramında, devlet teşkilâtı haricinde çalışabilecek bütün mesai unsurlarını millî kültürün yükselmesi maksadı etrafında toplamayı istihdaf eden maddeler ve hükümler son derecede ehemmiyetlidir.

Memleketimize nazaran devlet hazineleri zengin, maddî imkânları daha geniş ve okuma yazma bilenlerinin nisbeti yüzde yüz veya yüzde doksan beş olan memleketlerde bile halk kültür teşkilâtına her gün daha ziyade artan bir ehemmiyet verilmektedir. Bu ehemmiyetin derecesi şu birkaç misalle ölçülebilir :

Macaristanda millî kültür cemiyetlerinin teşekkülü 1867 den başlar. Bu teşkilât Macar millî kültür cemiyeti, Uranya cemiyeti, Amele jimnazları, çiftçi dernekleri ve ilâh... gibi isimler altında çalışmaktadır. Bunların yüzlerce kültür yurtları varddır.

Çekoslovakya'da (Mazarik halk terbiye müessesesi) nin dört yüze yakın kültür yürdu vardır.

Faşistlerin bütün İtalya'ya şamil Dopolavoro isimli bir millî kültür teşkilâtı ve bu teşkilâtın 1586 kültür derneği ile millî mevzularda piyesler temsil eden gençlerden mürekkep 1000 kadar amatör temsil grupları vardır. Yalnız 1930 da açtıkları halk kütüphanelerinin sayısı (8000) dir. Faşist Dopolavoru teşkilâtı geçen yıl zarfında İtalyanın muhtelif şehir, kasaba, nahiye ve köylerinde 27 bin kadar millî bayram tezahürleri tertip etmiştir. Ayni teşkilât bugün İtalyada 1500 den fazla amelî bilgî kursları idare etmektedir.

Almanların, sayılması sayfalar dolduracak kadar çok hâlk kültür teşkilâtı vardır. Bunlardan Nurenberg'teki bir kültür cemiyetinin idare ettiği yüksek halk mektebinin yalnız muallim sayısı (60) ı daimi (110) u muvakkat kurslara mahsus olarak (170) dir.

Resmî mektepleri ihtiyaçtan eksik olmadığı şüphesiz bulunan İngilterede halk terbiye cemiyetinin radyo ile verdiği dersler için dinleme kulüplerine (2) milyon (700) bin daimî dinleyici devam etmektedir.

Bu birkaç misal bu sahalarda çalışmıya her milletten çok fazla mecbur bulunduğu halde maddî ve manevî vasıtaları maalesef çok eksik olan memleketimizde resmî, gayri resmî kuvvetlerin ayni maksat üzerinde teksifi lüzumunun kıymetini tebarüz ettirebilir. Biz bu vadide başka memleketlere nazaran fazla olarak şimdi tarihe geçmiş müesseselerin cemiyet bünyesinin en derin tabakalarına kadar işlemiş köklerini sökmek, cümhuriyet ve inkılâp esaslarını bütün ruhlara ve fikirlere hâkim mukaddes iman şartları halinde perçinlemek vazife ve mecburiyeti karşısındayız. Menemen hadisesi ve emsali vakalardan çok uzakta olmadığımız gibi menfi ceryan safhalarını artık bir an evvel tarihe terketmek zarureti de aşikârdır. Milletrin hayat yolunda yürüyüş kudreti ve sürati, sarfedilen terbiye ve irşat emeği ile mütenasip ve mütevazidir.

Fırkamızın proğram temelleri Cümhuriyetçilik, milliyetçilik, halkçılık, devletçilik, lâyiklik ve inkilâpçılıktır. Proğramımız bu ana ve temel perensiplerin hakimiyeti ve ebedileşmesi için bu vasıflarda kuvvetli vatandaşlar yetiştirilmesini millî seciyenin Türk tarihinin ilham ettiği derecelere çıkmasını, güzel sanatların yükseltilmesini, millî kültürün ve ilmî hareket ve faaliyetlerin kuvvetlendirilmesini ehemmiyetli vasıtalar olarak tesbit ve işaret eder Bu esas ve vasıtaların hepsi birden medeniyet yolunda Türklügün kaybettiği uzun yılları cesur, atılgan ve yorulmaz hamlelerle kazanacak nesiller yetiştirmeği, medeniyet sahasında Türkün tabiî meziyet ve kabiliyetleriyle mütenasip şeref mevkiini tekrar almasını istihdaf eyler. Halkevlerinin gayesi bu uğurda çalışacak mefkûreci vatandaşlar için toplayıcı ve birleştirici yurtlar olmaktır.

Halkevi, kalplerinde ve dimağlarında memleket sevgisini mukaddes ve ileri yürüten yüksek bir heyecan halinde duyanlar için toplanma ve çalışma yeridir. Bu itibarla halkevlerinin kapıları fırkaya kayıtlı olan ve olmıyan bütün vatandaşlara açıktır.

Muhtelif ihtisas, istidat ve arzulara göre her vatandaşın tercih edeceği bir faaliyet sahası bulabilmesi için Halkevleri müteaddit şubelerden terekküp edecek tarzda teşkil olunur. Bu şubeler şunlardır:

1 — Dil, Tarih, Edebiyat şubesi
2 — Güzel sanatlar "
3 — Temsil "
4 — İspor "
5 — İçtimaî yardım "
6 — Halk dersaneleri ve kurslar şubesi
7 — Kütüphane ve neşriyat "
8 — Köycüler "
9 — Müze ve sergi "

HALKEVİ

Evvelâ; Bulgar, Sırp, Rum, Arnavut, sonra Ermeni, Kürt, Çerkes Arap.. teşkilâlândılar.

Birkaç perdelik Balkan faciasından gözlerimiz kan çanağına dönmüş çıktık..

Cephelerde ölümü devirmeğe, vatanı kurtarmağa savaşırken; oraya yanyana gittiklerimiz bizi arkadan vurmağa kalkışmadılar mı?

Hiç unutmam; Orta Anadoluda bir konak yerinde yaylımızın hayvanlarına su ve nefes vermek için durmuşluk.Gelip geçtiğimiz yerler düşman ayağı çiğnememiş topraktardı. Buna rağmen her taraf yıkık ve göçüktü.

Konakladığımız kasaba (Cemerek) da böyle idi. Her tarafı yanmış, yıkılmışlı.

Bir yerli ihtiyar (o vakit gençler hep istiklâl savaşındaydılar) bize bu yanıkların, yıkıkların, göçüklerin acıklı hikâyesini anlattı:

Bu kasabayı da Ermeniler bombalamışlar.

Yol arkadaşlarımızdan biri boş bulundu:

— Baba, bu adamlar silâhları,bombaları hep taputların içinde getirmişler, gömmüşler; öyle hazırlanmışlar;diyorsun. Bu nasıl olur...Burada hükûmet yok mu idi.. Jandarma yok mu idi?

İhtiyar köylü istihzalı istihzalı gülümsedi:

— Ne diyorsun oğul.. Olmaz mı hiç? Hükûmet te, Jandarma da vardı..Bizler de vardık.... Vardık emme ..

— . . . . . ! ?

İhtiyarın gözleri nemlenmişti. Hıçkırır gibi söyledi:

— Gaflet oğul..Gaflet.... Gaflet vardı.

**

Bu, on dört yıllık hatırayı «Halkevi» nin kurulduğu bugün neden tazetedim:

Eskiden bu vatanda Ermeni, Rum, Arap, Kürt, Çerkes her cemaat kendi havaları içinde yaşıyorlardı. Kendi dillerile konuşuyorlar, kendi dileklerini yedekliyorlardı.

Bu ayrılık ve aykırılık silâhlanmış bombalanmış ve o derece ileri götürülmüştü ki,biz kendi ülkemizde kendimizi,kendi cemaatimizi korumak mevkiine düşmüştük.

— «Türkocağı» bu şekilde korunmak ihtiyacından doğmadı mı ? —

Büyük inkılâp; ezgin ve üzgün hislerimizi tazelerken bu hislerin en büyüğü olan milliyet duyğusunu derin ve geniş bir vahdet içinde yaratmak ve yaşatmak muvaffakiyetini kazandı.

Artık cemaatçe korunmak değil milletçe korunmanın ileri hamlelerini yaratmak lâzım geliyordu.

Ve Halkevi «Milleçe korunma»nın özlü ve ülkülü ocağı oldu.

Ünlü Türk!

Medeniyete atılık eden Türk!

«Halkevi» büyük tarihinin ününü yaşatacaktır.

Senin kalp evin, «Halkevi» ndir.Damarlarındaki kanda burada kaynayacaktır.

KENAN EMİN

Balıkesir Vilâyeti İktısadiyatı:

ZEYTİNCİLİK

Zeytinin ilk vatanı olan vilâyetimiz zeytinciliği hakkında tedkikatımızı 1931 senesine kadar yazılmış eserlerle resmi istatistiklere ve zıraat, ticaret konguraları müzakerat ve mukarreratına ve ticaret hariciye raporlarına istinat ettirmeğe çalışdık.

Tarihi kadimden beri sulh ve selametin timsali olan zeytün dallarile bütün sahillerini donatan Balıkesir Vilâyeti zeytüncülüğü yalnız vilâyetin değil ayni zamanda Türkiyeninde iktisadiyatında belli başlı bir mesele telakki edilmektedir.

Marmara ve Adalar denizi kıyılarında kilo metrelerce dahile doğru nüfüz ederek uzanmış olan zeytin mıntakası (120) bine yakın nüfüsun başlıca istihsal sahasıdır.

Bu zeytün mıntıkası Balıkesir vilâyetinin (Şimal) , (Garp) ve (Cenubi garbi) kıyıları yani Bandırma ' Erdek ' Burhaniye havalisidir . 1926 Beynelmilel zeytüncilik kongrası raporlarına göre Türkiye zeytin zıraatına tahsis edilen saha 750000 hektar' (yedi milyon dönüm) olup bu sahada 75 milyon ağaç vardır. Zeytincilikle meşğul olan nüfusun mıkdarı bir milyon kadardır.

Türkiyenin zeytinciliği karşısında Balıkesir vilâyetinin iştirâk hissesi ve nisbetine gelince:

Vilâyetde zeytin ziraatine ayrılan saha 39000 hektar yani üçyüz doksan bin dönüm. Ağaç adedi ise 4575000 dir. Bu rakkama aşılanmamış ağaçlar dahil değildir.

	Bütün Türkiyede	Balıkesir Vilâyetinde	Yüzde nisbeti
Zeytin zer edilen A.	**750000**	**39000**	**%5/2**
Ağaç mıktarı	**75000000**	**4575000**	**%5/92**

Bu mıktarın vilyete inkısamı

	Hektar zeytinlik mıktarı	Ağac mıktarı	Vilâyet yekûnüne nisbeti
Edremit	17300	1775000	%44-36 %38/51
Ayvalık	12900	1300000	»33-10 »28/42»
Burhaniye	8920	850000	»20-30 »18/61»
Bandırma	560	500000	» 1-41 » /60»
Erdek	320	150000	» 0-83» 3/46»

Balıkesir vilâyetinin zer olunan arazisinin mesahai sathiyesine nisbeti yüzde (9/25) dir. Yani takriben 3500 kilo metre murabbaı 350000 hektar arazi zer edilmekredir.

Zeytin mıntıkasının Balıkesir vilâyeti mezru arazisine nisbeti

Umum zeriyat sahası	Zeytin mıntıkası	Yüzde nisbeti
350000	**39000**	**11/15**

Vilâyette Zeytincilik

Şimal havalisini ihata eden zeytin mıntıkasına ayni zamanda delice tabir olunan yabani ve aşılanmamış zeytinleride ilave edersek vilâyetin zeytin istihsalatı hakkında istikbale müteveccih ümidlerimizi artırmış oluruz. İspanya ve İtalya gibi memleketlerde yapıldığı vechle eger bu yabani zeytin ağaçları devamlı bir gayret ile aşılanırsa Balıkesir vilâyetinin zeytin mıntıkası ve istihsalatı bir misli daha böyümüş ve artmış olacaktır .

Vilâyetde en çok tatbik gören göz aşısıdır ki yazın ve ilkbaharda yapılır . Zeytin mıntıkalarımız zeytin hasadını iki tarzda yapmakdadır. Bunlardan birisi el ile sıyırarak, diğeri ise sırık ve degnek vurup düşürerek. Hasat mevsimi teşrinisani baş-

langıcıdır Kânunuevvele doğru yağ halinde piyasaya çıkarılır ve ihracata başlanır

İstihsal ve ihracat

Türkiyede istihsal mıntıkası olarak (Marmara), (Ayvalık), (İzmir) mıntakalarından Ayvalık ve Marmara mıntıkasında da (Bandırma), (Erdek) havalisi vilâyetimize dahildir.

Ayvalık mıntıkası (Edremit, Ayvalık, Burhaniye) başlı başına Türkiye zeytinciliğinin en mühim merkezi addolunur.

Vilâyetimizde vasati olarak 4-5 kilo zeytin danesinden bir kilo yağ elde edilir. Bu itibarla zeytin danesinden yağ istihsalatı vasatisi % 5 dır.

Ayvalık mıntıkasının 1927 senesi zeytin yağı istihsali şu olmuştur.

	İstihsal Kilo	İhracatı
Ayvalık	2500000	1875000
Edremit	4158000	2267594
Burhaniye	2200000	1840000
Yekûn	8858000	5982594

Aynı senenin İzmir piyasası fiyat temevvücüne göre Balıkesir vilâyeti zeytin ihracatı yüzünden takriben (dört buçuk) milyon lira girmiştir.

Ayvalık mıntıkası zeytin yağı istihsaline (Bandırma ve Erdek) in kinide ilâve ettiğimiz takdirde Balıkesir vilâyeti yağ istihsali (Onmilyon) zeytin danesi rekoltası ise 55 milyonu bulmaktadır.

Umum Türkiyenin bir senelik zeytin yağı istihsalatının üçte biri Balıkesir vilâtine isabet etmektedir.

Vilâyetimiz zeytin yağlarının ayrıldığı sınıflar :

1) — Yüzde yarımdan ikiye kadar hamıziyeti havi bulunan yağlar kokusu olmamak suretile (Ekstira) addolunur.

2) — Yüzde (2) - (3,5) derece hamıziyet bulunan yağlar tadı eyi ve kokusu olmamak şartile birinci yemeklik sınıfına dahildir.

3) — Yüzde (3,5) - (5) derece hamızı havi olanlar ise fena kokulu olmamak şartile yemekliktir.

4) — Yüzde (5) - (6) hamıziyeti havi olup fena kokusu olmıyan yağlara da sıra yağları namı verilmektedir.

5) — Daha fazla hamıziyetli ve fena kokulu yağlar (Sabunluk) olarak tefrik edilmektedir.

Vilâyetteki zeytin yağhaneleri:

Bütün Türkiyedeki yağhenelerin miktarı (600) kadardır.

Vilâyette çalışan yağhane ededi ise (72) dir. Vilâyetimizde maalesef tasfiye hane yoktur. Yağheneler şu suretle inkısama uğramıştır:

	Yağhane Adedi	Umum Beygir Kuvveti	Çalışan Amele
Edremit:	(32)	(539)	(614)
Ayvalık:	(23)	(549)	(468)
Burhaniye:	(17)	(251)	

Bütün Türkiyede yağhanelerin en çok bulunduğu yer (Edremit) ve (Ayvalık) tır.

FİYATLAR:

(1926) Senesinde vasati (81), (1927) senesinde (87) kuruş iken bugünkü fiyat son derece düşmüş (25) kuruşa kadar inmiştir.

Vilâyet zeytinciliğini şiddetle alâkadar eden meseleler.

İSTİHSAL NOKTASINDAN:

1) — Yabani zeytin ormanlarının aşılanması, tahripten vikayesi, alelıtlak zeytin mıntakalarımızın yangınlara karşı ciddî tedbirler alması.

2) — Çeşitlerin intihap ve çoğeltılması ve her muhit için en uygun zeytin nevinin temini. En fazla ve en nefis yag veren çeşitlerinin temini.

3) — Zıraat usulünün ıslahı. (Gübreler, teksir, aşı, karışık ziraat, budama hastalıklarla mücadele.)

4) — Vilâyetin zeytin mıntakalarında zeytincilik kursları açılması. Ve bu mıntaka mektepler proğramlarına zeytincilik derslerinin ilâve edilmesi, Aynı zamanda bir numune zeytinliği ihdası, zeytinciliğe ait eserler neşri.

5) — Müstahsillere uzun vadeli ikrazat temini ve faizlerin haddi askariye indirilmesi, küçük müstahsiller için istihsal kooperatifleri teşkili suretile (Açıktan satış) keyfiyetinin önüne geçilmesi.

6) — Vergilerden mümkün olduğu nisbette zeytin müstahsillerini hafifletmek.

İHRACAT NOKTASINDAN:

1) — Numuneye muvafık temiz mal sevki, ambalâjlara dikkat ve itina olunması (Mahreç memleketlerin ambalâjtemayüllerini ögretici nümuneler tesbit olunmalı)

2) — Propağandaya son derece ehemmiyet vermek, istihlâk pazarlarını zeytincilik noktasından artırıcı çarelere tevessül etmek, beynelmilel zeytincilik vaziyetini daimi surette takip etmek.

3) — İhracat noktasından kıredi meselesinin tanzimi.

4) — Diğer mıntakalarla beraber bilhassa zeytin danesi ihraç eden (Erdek) mıntakası için tuz meselesinin hâllolunması, tuz fiyatı askarî bir dereceye indirilerek ödeme kolaylıkları gösterilmesi.

5) — Pis , müteaffin fıçılar dahilinde zeytin ihracının meni ve fıçı imâl edenlere ormanlarımızdan azamî surette istifade temini.

Vilâyetimizin başlıce zeytin mahreçleri Fransa , Bulğaristan , İtalya ve Mısırdır. Rakiplerimiz ise yine Fransa, İtalya, Yunanistan, İspanya dır. Bilhassa cenubi Fransa yağlarımızın en kuvvetli rakibidir. Diger tareftan zeytin sahası bizimkinin nısfı bile olmadığı hâlde zeytin ihrecatı noktasından dünyade üçüncü gelen Yunanistanın zeytinciliğini bu itibarla adım adım takip etmek mecburiyetinde bulunduğumuzu unutmamalıyiz. Bu cihetin ehemmiyetine işeret etmek için yelnız zeytin mıntakamıza en yakın komşu olan Midillinin bir senelik zeytin yağı istihsalinin (30 milyon) kilo olduğunu yani türkiyenin umum istihsalâtına muadil bulunduğunu zikretmek kâfidir.

Balıkesir Vilâyetinin Türkiye zeytinciliğinde haiz olduğu mevkii nazarıdikkate alarak Türkiye zeytinciliği hakkında düşünülmesi şiddetle lüzumlu olan meselelerin Vilâyetimiz için tamamen mevzubahs olduğunu, bundan başka tahsisen vilâyet zeytinciliği için gerek istihsal ve gerek ihracat noktasından teknik ve iktisadi yüksekliğe ulaştırıcı her çareye tevessül etmek bir taraftan devlet yardımlarını, diğer tareftan müstahsiller arasındaki kuvvetli iştiraki temine çalışmanın bir vazife olduğunu vilâyet iktisadiyatı namına daima hatırlamalıyiz.

Esat ÂDİL

KAPLICALARIMIZ

Vilâyetimizde 25 kadar kaplıca vardır. Bunların en mühimlerinden Biğadıç nahiyesine bağlı Hisar köy ılıcasile Balya kazasına bağlı ılıca nahiyesinin dağ ılıcası sularının tahliline vilâyet tarafından memur edilmiştim. Tahlil neticelerini ve gördüklerimi buraya yazmayı faideli gördüm.

1 — Dağ Ilıcası :

Havası ve içme suları güzel ve etrafı hemen daima yeşil olan bu kaplıca nahiye merkezine iki dakika uzaklığında bir dere kenarındadır. Civardaki büyük temel bakiyelerinden anlaşıldığına nazaran çok eski zamanlardan beri bilinir ve kullanılır bir kaplıcadır. Banyo mevsimlerinde pek çok hastalar tarafından ziyaret edilmektedir. Balıkesire tahminen 35 kilometre uzaklığında olup yazın otomobille gidilebilir.

Kaplıcanın eski ve ahşap bir binası ve içinde iki büyük ve mermer havuzla birkaç tane banyosu vardır. Hastaların nahiye merkezinden her türlü ihtiyaçlarını temin edebilmesi mümkündür.

Kaplıca civarında dördü sıcak ve bir souk memba vardır sıcak membalardan yalnız bir tanesi kapalı mecra ile kaplıcaya akıtılmakta diğerleri dereye akmaktadır. dereye akan bu menbalar (Sülfür döfer) i havidir. Romatizmalı hastalar için bu menbaların yanında çamur vardır.

Kaplıca suyunun fizik vasıfları:

(Nümune su kaplıca içinde taksim yerinden alınmıştır.)

Renk	Renksiz
Görünüş	Şeffaf ve berrak
Koku	Kokusuz
Tad	Hafif milhî
Hararet derecesi	+57 santigrat (taksim yerinde)
Muallâk halinde ve gayrimünhal maddeler	Yok
Kuru ve sabit hulâsa	Süzülmüş, bir litresinde +110 derecede 0,774 gram

Kimyevi vasıfları :

Kalsiyum karbonat	0,112 Gr.
Mağnezyum „	0,115
Sodyum karbonat	0,150
„ klorür	0,130
„ Sülfat	0,071
Kalsiyum „	0,061
Silis	0,135
Yekûn kuru hulâsa	0,774 Gr. dır.

Radyo aktivite cihazımız bulunmadığından kaplıcanın bu hassası tayin olunamamıştır.

Hisar ılıcası :

Biğadıç nahiyesine 18 kilometre ve Balıkesire 55 kilometre mesafede bir dağın yamacında bulunan bu kaplıca halk arasında (Asar ılıcası) diye anılmaktadır. Etrafındaki kal'a duvarları, su lâğımları ve büyük bir sahayı kaplayan şehir harabelerinden anlaşıldığına göre ta eski devirlerdenberi bilinir ve kullanılır bir kaplıcadır. Bu kaplıcanın bugün de şöhreti büyüktür. Manisa ve Kütahya vilâyetlerinden bile hastalar gelmektedir. Civardaki şehir harabesi içinde şimdi sekiz köy vardır. Harabenin ve sahanın genişliği bu eski şehrin 20 bin hanelik olduğunu göstermektedir. Bu saha dahilinde Adalı nahiyesinde bulunan lahitlerin kaplıcaya getirilerek banyo yapıldığını gördüm. Etrafı tarihçilerin tetkikine değer eski eserlerle doludur. Kaplıcanın yeri oldukça yüksek tir. Havasını sivri sinekler ifsad etmektedir. Kaplıca köyü 18 - 20 haneliktir. Kabili iskân bir ev yoktur. Hastalar ihtiyaçlarını ta Biğadıçtan temin etmek mecburiyetindedir. Bu kaplıcaya yazın otomobille gitmek kabildir.

Birkaç odalı ahşap bir kaplıca binası bir büyük havuz ve bir banyosu vardır. Etrafta ikisi souk beşi sıcak olmak üzere yedi memba vardır.

I — Kükürtlü adlı membadır. Binaya 20 metre uzaklığında ve hararet derecesi +63 santigrattır, mecrasında yeşil yosunlar vardır.

II — Çelikli adlı membaın hararet derecesi +75 santigrattır, binaya 25 metre uzaklığında olup mecrasında kırmızı teressübat vardır.

III — Yine çelikli diğer bir memba vardır. Bunun hararet derecesi +65 santigrattır, mecrasında kırmızı teressübat vardır binaya 25 metre uzaklığındadır.

IV — Acı su adlı memba binaya 300 metre uzaklığında ve hararet derecesi +15 santigrattır. Künk bir borudan taş yalaklara akmaktadır. Esmer teressübat vardır. Hidrojen sülfüre kokusu vermektedir.

V — Karbonlu su denilen membaın suyu binaya 30 metre uzaklığında bir çeşmeye akmaktadır. Hararet derecesi 15 ten aşağıdır. Lezzeti milhî ve ekşidir. Köylüler tarafından maden suyu yerine kullanılmaktadır. Hafif miktadır. karbon gazı çıkarmaktadır.

VI — Kokar abır denilen ve bir taş yalağa akan bu su +50 santigrattır. Esmer teressübatı havidir hidrojen sülfüre çıkarmaktadır.

VII — Kaynar memba binaya 10 metre uzaklığında olup hararet derecesi +81 santigrattır. Muntazaman su buharı çıkarmaktadır.

Kaplıcaya bazan (1 - 2 - 3) numaralı membalar bazan (1-3) numaralı membalar akıtılmaktadır. Sular açık yollardan geçerek kaplıcaya gelmektedir. Sular çok sıcak olduğundan banyo yapmak için hayli beklemek lâzımdır. (Tahlil için nümune su taksim yerinden alınmıştır.)

Suyun fizik vasıfları:

Hararet derecesi taksim yerinde	+55 satigrattır
Renk	Renksiz
Koku	Kokusuz
Tad	Milhî
Görünüş	Berrak ve şeffaf
Kuru ve sabit hulâsa	Süzülmüş ve bir litre su +110 santigratta 1,50 Gr.

Kimyevi evsafı :

Kalsiyum karbonat	0,076 Gr.
Sodyum „	0,221 „
Kalsiyum sülfat	0,131 „
Sodyum „	0,265 „
Mağnezyum „	0,271 „
Sodyum klorür	0,242 „
Potasyum „	0,032 „
Silis	0,221 „
Fer oksit	0,041 „
Yekûn kuru hulâsa	1,500 Gr. dır.

Netice:

Bu kaplıca bir parça ıslah olunursa vilâyet halkını diğer kaplıcalara gitmekten müstağni kılacaktır.

Dört numaralı membaı kaplıca içine almakla hem suyu çabuk soğutmak ve hem de kaplıcanın şifa hassasını artırmak mümkündür.

Balıkesir Memleket hastanesi kimyageri

ABDİ TAYIP

Balıkesir büyükleri:

İLYAS PAŞA

I

Osmanlı tarihinin belli başlı şahsiyetlerinden olan İlyas Paşa Balıkesirde doğdu. Babası « Maden ağa » nın solak sınıfına mensup bulunması İlyas Paşanın da tarihte « Solak zade » lakabile şöhret bulmasına vesile olmuştur. Doğduğu tarih maalesef tesbit edilmiş değildir. 1041 tarihinde katledilmesi esas ittihaz edilerek Paşanın hayatı tarihiyesi de tetkik olunursa 990 - 1000 senelerinde doğduğu zan olunabilir.

İlyas Paşanın çocukluk hayatına tahsil ve terbiyesine müteallık hiç bir malûmat mehazlarda görülemedi. Bununla beraber **Nefi** ve **Cevri İbrahim** gibi kudretli şairlerin coşkun metihlerine Paşanın bunları taltif ve taktir suretile müntesibini edep ve irfana karşı gösterdiği asârı teveccühe bakılırsa her hâlde kâfi bir tahsil gördüğüne kolayca hüküm olunabilir. Bir de **Yahya** efendi gibi zamanın Müftü ve Şeyhülislâmı alim, fadıl bilhassa edip bir şahsiyetle çok yakın ve samimi bir dost bulunması İlyas Paşanın bu hususdaki fazlı kemaline bir delil teşkil eder. Bununla beraber «geceleri şehname tercümesi okutup istima edişi, kâhiçe Timurlenk hikâyeleri okutması» İlyas Paşanın vus'atı ilmisi hakkında şüphe verici bir mahiyettedir. Gerçi Paşanın Emirülümeralık hatta vezirlik gibi devlet mesnetlerini ihraz etmiş bulunması bu hususdaki şüpheleri izale eder ise de o tarihteki devlet adamlarının üç tuğlu vezirlerin tahsinen cehil ile maruf bulunmaları İlyas Paşanın vezareti ile ilim ve fazlı arasında bir münasebet aramanın beyhude olacağı kanaatı da hasıl olur.

Hulâsa İlyas Paşanın derecei tahsili ve kemali hakkında söylenecek her söz mevsuk ve bir tarihi kıymeti haiz olmaktan ziyade indî bir mutaleadan ibarettir. İlyas Paşanın bihakkın cesur ve mütecellit olduğuna şüphe yoktur. Zaten ilk şöhretini «mukaddema tuğyan ile firası memleketlerinde mubaşiri fesat olan suhte ve harami eşkıyasın katil ve istisal» etmekle elde etmiştir. Tarihin ilk kaydettiği rütbesi Anadolu emirülûmeralığıdır. Burada fikri çelen bir karışıklık vardır. İlyas Paşa rütbei askeriyeyi birer birer ihraz edip terfi gösterirken acaba Beylerbeyliğine kadar vatanı olan Balıkesirden hiç ayrılmamış Hafız Ahmet Paşanın İran seferine iştirakinden evvel başka bir seferde bulunmamış mıdır ?. Bu hususta tarihlerimiz sakittir.

İlyas Paşanın ayrıca Musul Beylerbeyi olmasından sarfınazar, 1030 tarihinde uhdesine tevdi kılınıp bilahara bir sene sonra istirdat olunan Rumeli Beylerbeyi ile İran seferi dönüşünden sonraki Rumeli Mirimiranlığı şayanı tetkiktir. İlyas Paşa hakkında ilk kıymetli tetkiki yapan İsmail Hakkı Bey (**Karasi meşahiri**) nde İlyas Paşanın ilk defa Rumeli Beylerbeyi olduğu zikredilmesine rağmen **Naima** tarihinde Paşanın Rumeli Mirimiranlığından hiç bahsedilmeden döğrudan doğruya Anadolu Emirülümerası olduğu zikredilmektedir. Esasen Paşa İran seferindeki hüsnü hizmetinden dolayı Rumeli Beylerbeyliği ile mükâfatlandırılmıştır. Acaba bu taltif Paşanın Anadolu Emirülümeralığı'payesine zamime mi teşkil ediyordu, yoksa 1030 daki Rumeli Mirimiranlığı 1036 daki Rumeli Beylerbeyliği midir. Her ne ise bu cihet tarihlerimizin tercümeihâl yazmak hususundaki usulsüzlüğün bir neticesidir. Karasi meşahirini mehazları itibarile daha salim gördüğümden İlyas Paşanın ilk Rumeli Mirimiranlığı 1030 da vuku bulmuş olarak kabul etmek daha doğru olacaktır. Zaten bu tarih Paşanın şahsî ehemmiyetinin bir başlangıcıdır. İlyas Paşa o andan itibaren bir ehemmiyeti tarihiye iktisap etmiş, hayatı, hizmeti, isyanı bu suretle başlamıştır. Gençliğinde Balıkesir ve civarındaki eşkıya ve zorbaların tedibinde gösterdiği yararlık, İran seferinde Kızılbaş cenginde izhar ettiği celâdet ile Padişah ve askerin muhabbet ve senasına mazhar olduğu bademe devletin sadık ve mutî bir bendesi olarak kalması tabiî bulunduğu halde birdenbire serkeşane bir vaziyet almasına sebep ve saik ne idi .? Tarihin ileri sürdüğü amiller hakıkaten bu fedakâr rüknü isyan ettirecek kadar kuvvetli ve esaslı idi. İlyas Paşa sadrıâzam **Hafız Ahmet** Paşanın muhibbi idi. Ve onun maiyetinde olarak İran seferine iştirak etmiş bir sene cephede kendisini fazlaca sevdirdiği asker ve maiyeti ile kızılbaşlara ve İran ordusuna karşı meşkûr yararlıklar göstermişti. İlyas Paşa bu gayret ve fedakârlığının mükâfatını gördüğü bir sırada Hafız Ahmet paşanın azli Boşnak **Hüsrev** paşanın sadırazamlığı ile karşılaştı. O zamanın siyasi ve askeri zihniyetinden olarak bu tahavvülün bu tebeddülün şayanı dikkat neticeler vermesi gayet melhuz ve muhtemel idi. Husrev paşanın sadarete gelmesi ile İlyas paşanın istikbal hatta hayat endişesine düşmesi mubaleğalı addedilemez mi ?

Bir defa şuna ihtimal verilebilir ki İlyas paşa hizmetinin mükâfatı olarak kendisinin sadarete getirileceği ümidine kapılmış olabilirdi. Bu ümit boş ve manasız addedilemez. Zira o devirde birdenbire sadırazam oluvermek mesnedi ikbalin ta zirvesine çıkıvermek en tabiî hâdisat meyanında idi. Gerçi İlyas paşanın sadaret mevkiinde gözü olduğuna dair mehazlarda sarih bir kayda tesadüf edilemezse dahi paşanın böyle bir ümit taşıyacağı iddiasına da pek mantıkî değildir denemez.

Binaenaleyh İlyas paşaya bu hususta endişeden ziya iğbirar ve infial atfetmek daha doğru olur. Hatta ben bu cihetı «Husrev paşa ile İlyas paşanın bir gelmişi geşmişi vardı» iddiasından daha esaslı buluyorum.

Naima nın, kaydettiği **Karasi meşahiri** nin esaslı bir mesele addettiği cihete gelince; filhakika İlyas paşanın tekaütlüğü ihtiyar ile Balıkesirde ikametine sebep ve saik Husrev paşanın sadaretinden aramak icap ediyor. «Husrev paşa ile mabeyinlerindeki vahşeti » nasıl tahlil etmeli. Acaba İlyas paşanın bu boşnak ile evvelce aralarında bazı geçimsizlikler ve esaslı bir hadisemi vuku bulmuştu? Buna müspet bir cevap verebilmek için ortaya atılacak kuvvetli bir sebep yoktur. Evelce vaki kin ve adavet tevlit eden bir vak'a tarihlerde mezkûr değildir. Bu nihayet ıstıdlâli mahiyettedir. O halde Naimanın işaret ettiğinin hilâfına olarak ihtilâfı Husrev paşanın sadarete gelmesile doğmuş addetmek icap eder. Bu ise mantıkidir. Filhakika bir taraftan Hafız paşanın mutemedi olan İlyas paşa ile Husrev paşanın mazharı himayesi olan Abaza Mehmet paşa yekdiğerile hasmıcan idi. Diğer taraftan Hafız Ahmet paşanın yerine boşnak Husrevin sadrazam olması İlyas paşaya dokunurdu. Üçüncü şık olarak cesaret ve ehliyeti ile tanınmış olan İlyas paşaya karşı yeni sadrazamın buğuz ve adavet değil fakat hissi rekabet taşıması keyfiyetidir.

Esasen Husrev paşa İlyas paşanın kıdem ve ehliyetine pekte hürmet ve riayet göstermemiş paşayi gücendirmişti.

İlyas paşanın meydanda hem hamisiz hem de rakip olarak kalması çok tehlikeli idi. Burada ehemmiyetle kaydetmek istediğim bir mesele var:

Osmanlı tarihini tetkik edersek sadaret mevkiine getirilenlerin hemen yüzde doksanının türk olmadıklarını görürüz. Fatihdenberi ihmal edilen Anadolu, Rumeli Türkleri içinde bu mevkie geçen şahıslar çok nadirdir.

Sarayın kendisine adeta bir prensip ittihaz ettiği bu zihniyetledirki Osmanlı tarihi, dönme sadırazamların boşnak,arnavut, abaza vazirlerin zulüm ve itisafile doludur . Ortada asıl millet daima ezilmiş, o milletin güzideleri daima ihmal edilmiştir. Bir boşnak Husrev paşa karşısında Anadolunun öz evlâdı İlyas paşa eminimki yine bu zihniyetle mağdur olmuştur.

İşte yukarıdaki sebeplerle kendisinden daha az ehliyetli birinin sadaret mekiine getirilmesi hasebile İlyas paşa tekaütlüğünü ihtiyar ederek Balıkesire çekilmiştir.

Paşa Balıkesire avdetinde ilk iş olarak ciddi bir teşkilât ile kuvvet cemine başladı. Az zamanda Saruca ve Sekban efradından küçük fakat ehemmiyetli bir ordu teşkil eden paşanın bu hareketini tarihler bir « muhafazai nefis » mahiyetinde göstermekle beraber başka maksatlar takip ettiği ihtimalinide gizlemiyorlar. Esasen o tarihlerde devletin nüfuz ve kudreti ciddi bir tezelzüle uğramış bulunuyordu. Sarayın kapı kullarının Fatih devrindenberi devam edegelen zulüm ve itisafı memleketin her köşesinde aksülamel yapmaktan hali kalmamıştı. Anadolunun bin bir hakaret, ihmal, irtişa ile yanıp tutuşan bağrında nihayet yer yer volkanlar infilâk etmiş tarihin « Eşkıya » diye maalesef şimdiye kadar tezyif etmekte ısrar ettiği kuvvetli teşekküller belirmişti.

Bu kuvvetlerin başına geçip asî, müteğallibe diye tanıdığımız şahıslar halkın sesini saraya duyurmak veya dönmelerin kapı kullarının zulmüne nihayet vermek gibi bir emel taşıyorlardı.

Bununla beraber itiraf etmek lâzımdırki bu ulvî maksadın tahakkukundan ziyade kendi şahsı hırsı ve menfaatlerini güdenlerinde bu meyanda ortaya atıldıkları zavallı halka saraydan ziyade zulüm ve eza ettikleri görülüyordu. [1]

İşte İlyas paşanın çok mühim olan muvaffakıyetlerinden biri Balıkesir ve havalisindeki çapulçu ve türedileri birer birer ortadan kaldırmasıdır. Paşa henüz genç iken yine böyle bir mücadeleye girişmiş « tuğyan eden suhte ve harami» güruhundan Balıkesiri ter temiz etmişti.

Murat Rabiin nüfuzunu henüz gösteremediği bir sırada devletin asayişi İstanbul içinde bile vücudunu hissettiremiyecek kadar bozuktu, Anadoluda biraz evel işaret ettiğimiz kıyamlar baş gösterirken Karasi havalisindede buna benzer hareketler belirmişti. Saray zaten Balıkesirde bulunan paşayı bunlar üzerine memur etti. Saray bu hareketile İlyas paşanın aleyhtarlığını tevil etmek istiyor, adeta paşaya karşı müdahin bir vaziyet alıyordu. Çünkü İlyas paşa devlet vazifesini terkile tekaütlüğünü talep ettikten sonra askeri kuvvetini teksire başlamış küçük bir ordu vücuda getirmişti . Gerçi paşa henüz bir derebeyi tavrı takınarak kudret ve hükmüne istiklâliyet renğini vurmamıştı. Fakat Paşanın her hareketi saray için endişe verici bir mahiyette idi . Sarayın bundan teğafül ettiği iddia edilemez. Bunun içindir ki Padişah Paşanın bu hareketini tevil ve onu yeni bir vazife ile tavzif ederek devlete bağlı kılmak istemişti .

[1] Zaten Anadolunun millî davasının uzun müddet kazanılamaması bundan ileri gelmiştir. Halk karşısında ayni davayi güden iki kuvvet görüyor, sahtesini hakikisinden farkedemiyordu. Sarayda bundan istifade ederek kendi aleyhinde isyan edenleride bu meyanda tedibe muvaffak oluyordu.

Paşa hakikatta saraya değil kendi emeline hadim bir vesile ile muhitinde asayişi iade ederek daha ziyade iktisabı kuvvet eylemişti . O sıralarda İstanbuldaki muhipleri vasıtasile bazı haberler aldığı İlyas Paşanın daima sarayın, Husrev paşa ve yaranının « Zikri mesalip ve mesavîsinden hali » olmamasile aşikârdır . Bir taraftan vaki olan teşvikat, Cevri ve Nefi gibi şairlerin ibzal ettiği methiyeler , diğer taraftan devletin zafından mütevellit isyanlar, tezepzup zaten kâfi derecede hazırlanmış olan İlyas Paşayı tahrik için kâfi bir sebeptir. Naimanın « Her bir müteğallip bir nice şehir ve kasabaya müstevli oldu » diye izharı teessüf ettiği bu vaziyet karşısında İlyas Paşa da Balıkesir , Berğama , kazdağı ve havalisinde hükmüranlığını ihsas , pek az sonrada ilân etti. Muhafazai nefis endişesile haraket ettiği zanedilen İlyas paşa nefsine karşı ortada sarih hiç bir tecavuz vaki olmadığı halde «Her kanda levent ve şecî var ise cemedip» Saraya karşı ilânı husumet etmesi paşanın muayyen bir maksada doğru yörüdüğü hakkındaki iddiamızı teyit eder . Paşanın bu ilk isyanındaki muharrik ve sajiklerin bazı şahsi kin ve adavet olamıya cağı çok sarihtir.

İlyas Paşa bir taraftan ihmal ve izrar edilen şahsının bir taraftan da halkın hakkını istiyordu. Saltanat , küçük bir çocuğun yedi tıfılânesinde oyuncak, Devlet kadınların , kapı kullarının zevk ve hevesi uğrunda düçarı tezelzül olmuştu . Bağdat seferinde de beceriksizliği bilahara tamamen anlaşılan Boşnak Hüsrev Paşa, Abaza Paşa gibi şahısların Anadoluya akseden acizleri İlyas paşa için lehinde istimal ettiği kuvvetli sebepler meyanında idi .

Sonra Müftü ve Şeyhülislâm Yahya efendi İlyas paşaya karşı fevkalade teveccühkârdı . Her ne kadar Yahya efendi ile Husrev paşanın hususiyetleri hakkında elimizde bir vesika yoksada aralarında bir samimiyet ve muhabbet bulunmadığı Yahya efendinin İlyas paşaya karşı gösterdiği mümaşatkâr hallerden aşikârdır.

İlyas paşanın sahi, cıvanmert , şeci olması Yahya efendi gibi hasaili güzide sahibi bir zat ile dostluk tesisine vesile olmuş olsa gerektir. Bu ciheti ileride daha ziyade tahlil edeceğiz. İlyas paşanın aldığı vaziyet, takındığı tavur İstanbulu endişeye düşürmüştü. Bu kıyam diğerlerine benzemiyordu.

Sonra paşanın kuvvetinden muhitinde bıraktığı hüsnü tesirden korkulurdu. Yine Yahya efendinin tesir ve ibramile paşaya «Asitane tarafından kenduyi iğfali ve sayd için vezaret verilip zinciri talâ » gönderildi . Paşaya bu vezaretin verilmesi niçin icap etmişti . Paşa herhangi bir mansıpı devleti arzu ettiği zannile mi yani paşa saray tarafından tatmin edilmek arzu edilmiş kıyamı bu suretle tefsir olunmuştu.

Nasıl ki saray eşkıyayi tedibe memur kılmak suretile paşanın ilk muvaffakiyetini ihzar etmiş oldise bu defada vezaret vermekle onun hüküm ve nüfuzunu bir kat daha artırmış oluyordu. [2]

— Sonu var —

Müstecabi zade

Esat ADİL

[2] Vezaret ile kaderi terfi olunduktansonra haşmet ve mehabeti mütezayit ve itrat ile eyalete tasallut ve istilâsı muzaf oldu. Hatta Akdenizde eyaleti mukabilinde..

Naima C. 3 S. 131

BİR ADAMIN EŞYASI

— MIHAİL ASORGİN — den

Herkes gibi bir adam öldü.

Evet öldü. Fakat birçok eşya ve eşyacık ta bütün manalarını kaybetti. Başka herhangibir adama, münasebetsiz, çirkin görünen bir mürekkep hokkası, kenarları ezik bir gözlük kılıfı, yanlız onun kendi gözlerine uyan gözlükleri ve masanın üzerinde hiçbir işe yaramıyan, hiçbir alâka uyandırmıyan, anlaşılmaz bir sürü şey: (kuyruğu kopmuş bir şeytan, kalkansız ve meçsiz bir bakır silâhşor, bir eski eldiven) baharlı - tütünlü meşin sigara kutusu, muhtelif markalı mendilleri, bir yığın boyun bağı ile yakaları ve bu meyanda daha birçok kullanılmıyan lüzumsûz şeyler...

O, bunların hepsine birçok defalar dokunmuştu. Ve hepsi de onun varlığı ile canlanmış, yalnız onun için, yalnız onunla beraber bulundukları için yaşamışlardı.

Biraz büyücek olanları kendi mevkilerini biliyor, metin, mutmain ve daimî bir halde yerlerinde oturuyurlardı. Ufakları oradan oraya dolaşıyor, kayboluyor, tekrar bulunuyor, cazibeli, manalı ve çok eğlenceli bir ömür sürüyorlardı.

Fakat o, ölmüştü. Ve bütün bu şeylerin derunî mefhumları da onunla beraber kaybolmuştu. Şimdi hepsi de sahipsizlikten soluk, mahzun, lüzumsuz bir yığın hâline gelmişti.

Ve hâtta kilitli kutuların içini dolduran solgun sayıfalı mektuplar bile... Bir çok defalar tasfiyeye uğradığı halde gene yakayı kurtaran ve yazıhanenin üstündeki bardağın içine sığınmağa muvaffak olan bodur bir kurşunkalemi parçasının muhafazası, artık tamamile lüzumsuz görünüyordu. Halbuki merhum kuvvetten düşmüş, hastalıklı, ihtiyar hizmetçisine acıyan merhametli bir efendi gibi, bu kalem parçasına kıyamamıştı. Bu suretle kalem de günlerini bardağın dibinde - velevki tozlarla örtülmüş olsa bile - huzur ve hürmet içinde geçirebilmişti. Halbuki şimdi faydasız sanılan bu kalem parçası kendi müdafiini kaybederek mahva mahkûm ediliyordu.

Bileğinde bir nişan bileziği bulunan bir kadın eli, bilhassa matem şeridinin yanında daha beyaz görünen bir kadın eli, eşyaları topluyor, kutuları açıyor, zarflarla sahifeleri karıştırıyordu. Ölenin anahtarı ile masasının çekmecesini açtı, kendine doğru çekti, içindeki küçük kutuyu yavaşça aldı... Bu kutunun içinde, altın kakmalı bir kartal gagası, (plâjdan toplanmış şöyle böyle,) birkaç çakıltaşı, altın gözlüğünün eski kakmalarile boncuk kılıfı vardı. Ve gene orada ağızlığı kırılmış bir tane eski pipo. Acaba o, pipo içiyor muydu? Bütün bu şeyleri saklamağa neden lüzum görmüştü? Bu kılıfı nereden almıştı? Bu gaga ne idi, neyi ifade ediyordu? Ve bu şeyler hangi sebepten dolayı ona kıymetli görünmüştü ki, o, bunları böyle kilitli kutular, çekmeceler içinde muhafaza etmişti? "Ona„ yahut "kendisine„, hatta alelûmum insanlara ait hiçbir hususiyetin, hiçbir memnu hatıranın bunlarla, bu şeylerle alâkası yoktu. Çakıltaşları, kim bilir, nezaman bir deniz kıyısından, bir pilâjdan toplanmıştı? İhtimal ki o günler güzel ve güneşli idi. Güneşin parıltısı, denizin tuzu ve havanın hassasiyeti bu çakıltaşlarının üstünde kalmıştı. Fakat bunlara nasıl kıyıp ta atabilirdi! Evet, *O, onlara kıyamamıştı*. Sonraları hayatı çok güneşsiz, çok karışık ve çok sıkıntılı geçmişti. İşte yalnız bu kutucukta dır ki kendisine zindelik veren o deniz havası ile bir parça beyaz hürriyet gömülü kalmıştık.

Gaga, belki bir hediye idi. Fakat hediye edene ait ufacık bir işaret bile yoktu. Yalnız onda da kendine göre küçücük bir meziyet, bir göz aşinalığı vardı. Onu nasıl atabilirdi?. Ya pipo?.. O, bunu, çok eski zamanlarda, henüz geniş kenarlı şapka giydiği zamanlarda içiyordu. Kıravatı da serbest bir bağ olarak kullanmıştı.

Senelerce beraber yaşamak ve onun nezaman pipo kullandığını bilmemek! Şüphesiz bunlar teferruata ait şeylerdir; fakat matemli beyaz eller bu hususta hiçbirşey bilmiyordu. Filhakıka merhum birçok seneler yalnız sigara içmişti; ve pek seyrek olmak üzere de püro.

Beyaz eller diğer kutuyu aldı. içinde çoktanberi muhafaza edildiği anlaşılan bir cep saati vardı. İbreleri saatin durduğu zamanı, altıyı çeyrek geçeyi gösteriyordu.

Ayni kutuda Venedik gondollarına mahsus nacaların küçücük bir modeli ile değersiz, halkalı bir zinet eşyasının yarısı daha verdı. Üzerinde şu yazı:

" Separés mais „ Arkasında ise:

" Toujours unis „ . .

Her hâlde başka bir yerde bir halka ile yazıyı ihtiva eden diğer nısfı da olacaktı. Ve muhakkak bu, çok eski ve masum bir tesadüfün izinden başka bir şey değildi. Bu zinet eşyasını ta o vakıtlar ortadan ikiye ayırmış ve birer parçesını almış olacaklardı. Fakat ondan ancak "Separés„ kalmış, " Toujours unis „ ise bir hususiyete, bir hulyaya inkılâp etmişti. İşte böyle bir hatıraya mukabil şu mini mini şeycik kalmıştı; onu nasıl atabilirdi? Hem nereye atacektı? Çöp sepetine mi? Yoksa doğrudan doğruya pençereden dışarı mı? Fakat bu minicik şey, okadar küçük bir yer işgal ediyordu ki, hiçbir şeye zararı dokunmıyordu. Ona nasıl kıyabilirdi?

Merhum buna da tıpkı kurşunkalemi ve kırık piposu gibi *acımıştı*.

Üzerlerine hava ve yabancı göz dokunduğu andan itibaren adamcağızın eşyaları kendiliklerinden solup çöküvermişlerdi. Halbuki vaktile onlar, o aşina göze ne büyük bir sevinçle gülerlerdi; hatta hepsine birden, veya ayrı ayrı, dalğın dalğın baktığı zamanlar da bile .. . Onun içindir ki istedikleri gibi dağılıyorlar, şurada burada vakit geçiriyorlar, ancak başka bir tesadüfte toplanıyorlardı. Öyle zannediyorlardı ki hep böyle olacak. Halbuki şimdi onlara yabancı bir el dokunuyordu ki, bu elden her şey beklenebilirdi. Sahipleri ölmüştü. Onun ölmesile eşyaları da sönmüş, solmuş, ihtiyarlamış, ürkekleşmişti. İstikballeri mechuldü. Efendilerine karşı olan sevgilerini başka birine mi vereceklerdi? Hayır, eşyalar sadıktırlar.

Matem şeritli beyaz eller, hiç titremeksizin, sanki vicdanî bir salâhiyetle sessizce cinayete doğru gidiyordu. Kadın, makasla (merhumun eski makasile) ince bağı kesti; mektup desteleri dağılıverdi.

Evet, desteler dağıldı. Küçük kargacık burgacık yazılarla dolu kâğıtların bağlı katları zamanla bastırılarak birbirinden ayrılmaz olmuştu. Artık ne cümleler, ne sözler hiçbir mana ifade etmiyordu. Ve bütün desteler yalnız bir şey mahiyetini almıştı. Öyle bir şey mahiyetini ki, sarardıkları halde merhum onları atmağa kıyamamış, muhafaza etmişti. Atmak, (daha doğrusu olur du ama biraz güççe...) mümkün değildi, zira onlar bir zamanlar mukaddestiler, çarpıntılı, heyecanlı münasebetleri muhtevi bulunuyorlardı. Bir saat sonra tamamile kabarmış, hırpalanmış, birbirlerine olan irtibatlarını (katların katlarla, yaprakların yapraklarla olan irtibatlarını) kaybederek, adeta tahkir olunmuş, lüzumsuz bir yığın haline gelmişlerdi.

Artık eskisi gibi onları istif etmek imkânı da kalmamıştı.

Beyaz eller bundan sonra ne yapacağını bilmiyordu. Evvelkinden daha sinirli bir halde onları ayıklıyor; ne kendisinin ne de onun tarafından yazılmış olmıyan kelimeler, cümleler arıyordu. Şimdiye kadar kimsenin alâkadar olmadığı ve hesaba katmadığı bu lüzumsuz ve sahipsiz şeylere, bu dakikadan itibaren birisi daha iltihak ediyordu: Ölen Adam.

O da alıştığı yuvasından ayrılan, birinci derecede bir eşya mahiyetini almış oluyordu. Hem tamamile, hem ebediyen. Sırf başkalarını memnun etmek için, yüzüne iğreti bir tebessüm verdiği, durgun bakışlı, basık ve büyük portresini duvara asmıştı. Bunda onun asıl kendi içine bakan gözleri yoktu. Ruhunu ifade etmiyordu. Ruhunun bu küçük mabedine dokunulduğu ana kadar adamcağız mektup destelerinin, pipolarının, Fransızca yarım rumuzların, kurşun kalem parçalarının arasında yaşıyordu. Şimdi gülünç kutuları açılınca, bilhassa gizli mektuplarının sahifeleri karıştırılınca, en son kâğıt hışırtısı arasında uzaklaşarak, mezarlığın duvarı arkasındaki solgun çelenklerin altında korkunç bir şey olmuştu. Vaktile bizzat hususî yerlere koyduğu halde, şimdi yersiz yurdsuz bir yığın haline getirilen ve bu günmü yarınmı atılacakları artık tamamile tahakkuk eden sevgili eşyaları da büyük bir hercümerç içinde kalmışlardı.. O mabedin parçaları şimdi artık birer süprüntü olmuşlardı.

Evet, beyaz ellerin, mukadderatına karışmak için verdiği karardan çok daha evvel - hatta kendisi maddî âlemde yaşarken bile - *adamcağızın eşyası manen ölmüştü.*

A. GAFFAR

HALKEVLERİ

Gün ağardı **Halkevleri** *ufkundan;*
İstikbalin dilber yüzü göründü.
İnkılâbı korumağa ant içen
Türk gencinin içi, özü göründü.

Bu evler halk birliğidir bilelim
Neş'e, bilgi derneğidir bilelim

Mazi, bizim arkamızda bir gölge,
Biz yürürüz milli varlık izinde ...
Asırlarca yata yata bunaldık
Cihaletin, taassubun dizinde.

Gel kardeşim, yeni hayat burdadır
Aradığın ilim, san'at burdadır

Okuyalım, öğrenelim herşeyi,
Ufuklarda güneş olsun bilgimiz.
Işık saçtık medeniyet yolunda
İlk olarak dünyalara çünkü biz.

Gazi, *bize bir hak sesi duyurdu:*
«Yükseltiniz mefkûreyle bu yurdu»

Çalışırsan ey Türk genci, alnında
İstikbalin yıldızları parıldar;
Varlığının nağmesine ses verir
Şebnemlerle incilenmiş ovalar.

Halkevidir *cümhurlyet mabedi,*
Burda sönmez hakikat var ebedi.

Balıkesir - *GAZALİ*

HALK BİLGİSİ VE HALK ŞAİRLERİ

Türk dilinin ıslahı teşebbüsü gençlik arasında çok derin ve şayanı şükran bir alâka uyandırdı. Bu hususta gazetelerin gösterdiği faaliyet takdirle karşılanacak mahiyettedir.

Yurdumuzun en ufak bucağına varıncıya kadar bütün hayatî düşüncelerimizi gösteren türkü ve maniler toplanmakta ve neşredilmektedir.

Halk şiirlerinde çok güzel faydalı parçalar ve bu değerli parçalar içinde bize lâzım olan halis muhlis Türkçe kelimeler var. Adları unutulmuş yerli şairlerimizin ince düşünülmüş pek eski yazılarına tesadüf ediliyor.

120 küsur sene evvel ana vatandan ayrılan ve Dinyester nehri yakınlarındaki (Bender) şehrinin bozgunluğu hakkında atsız bir Türk şairi tarafından yazılan - noksan olduğunu zannettiğim - ufak bir şiir görmüş ve talisiz Benderin bu kara vesikasını bir hatıra olarak saklamıştım. Milli bir felâketi hazin ve mütevekkil bir intikam hissile ifade eden bu manzumeciği de sevgili okuyucularıma armağan veriyorum. Bakınız şair, sönmiyen bir aşk ve sönmiyen bir ümit ile adeta inliyor:

Benderin çevresi çalkandı kandan;
On iki bin yiğit terkoldu candan!
Ümidim kesmezem hey Bender senden;
Ağla, gazi Bender; mevlâm kerimdir ey!

Benderin çevresi tozdan dumandan,
Şehitlerimiz eri seçilmez kandan!
Geçtim bu canımdan ayrılmam senden;
Ağla, gazi Bender; mevlâm kerimdir ey!.

Yurt sevgisi bundan daha samimî nasıl anlatılabilir? Yurt acısının iniltileri ancak bu kadar duyurulabilir!

* * *

Hangi halk şairine ait olduğu bilinemiyen tarihî bir vesika daha var.. Güzelliği itibarile ağızdan ağıza söylenip gelen yanık kavalların yeşil yamaçlarda -garip bir bülbül gibi- dağlara, ormanlara tahassürünü inleyen bu hazin manzumeyi on on beş sene evvel muhterem bir dostumdan not etmiştim. Yurt kaygısının kadınları bile nasıl silâhlandırdığını anlatan bu yürekler acısı manzumeyi de kaydediyorum:

Çifte Paşa gelmiş teftiş ediyor
Al baharlı yaylalarım nice oldu?
Aşiretler ah eylesün ağlasun
Boynu uzun suna atlar nice oldu?

Devrildi devrildi de toplıyarak geldiler
Kolumuzu dallarından kırdılar
Yurdumuzu Çerkeslere verdiler
Soğuk sulu uzun yayla nice oldu?

Yüreğim yaralı, derunum paslı
Yıkıldı elimiz, beyler hep yaslı
Burnu sırızmalı [halkalı] libirdak fesli
Yar elinde kalan kızlar nice oldu?

İçerim yaralı, deruunm dağlı
Küheylân atların gemleri bağlı
Ordumun arslanı Avşarın oğlu
Güvendiğin Kozan dağı nice oldu.

İrili ufaklı kırpık mişeli
Sarı çiçek mor menekşe döşeli
Hayli zaman oldu (Kababel) den aşalı
(Çukur) un kilidi Avşar nice oldu

Acaba girer mi ola şu beylerin düşüne
Avşar kızı kâr [1] çekinmiş kaşına
Saraylar yaptırmış pınar başına
Al tavanlı saraylarım nice oldu .

Kılıç kabzasında kınalı parmak
Ne yaman zor imiş yurttan ayrılmak
Hepimiz kırılır yurdumuz vermek [2]
Silâhına güvenenler nice oldu .

*
* *

Sadettin Nüzhet beyin (Halk şairleri) adlı eseri bize birkaç şaire ile eserlerini bildiriyor. Bu şairelerden birisi Konyalı (Emine) Hanımdır. Emine hanım, seksen yaşındadır. Büyük babası meşhur Şemidir. Şeminin gülü , Şeminin kızı , Hacı gibi mahlesler kullanmaktadır. Emine hanımın okur yazar olmadığı halde değerli parçaları vardır . Yalnız Gazi Hazretlerinin Konyayı teşriflerinde söylediği destanı kaydediyorum. Bakınız ne kadar şirin ve ne kadar samimîdir .

Kolum yok kanadım bir garip kuşum
Cenabı kibriya gör benim işim
Ne talisiz imiş şu benim başım
Efendim mülkünde canın sağ olsun!

Semada melekler arzıhal okur
Alğın koyun gibi içerim dokur
Yaradana ısmarladı bu fakir
Efendim mülkünde canın sağ olsun.

Konyaya geldiği gün Kemal Paşa
Şanı yürüdü dağlarla taşa
Allah ömür versin sen binler yaşa
Efendim mülkünde canın sağ olsun

Seherde uyandım yağmur rahmet
Seni doğuran ana çekti zahmet
Bari millete sen eyle merhamet
Efendim mülkünde canın sağ olsun

[1] Rastık
[2] Vermeyiz

Ayrılık

Kucaklaşan vücutlar ayrıldı birbirinden,
Soluyarak sallandı demir raylarda tren.

Çırpınırken ellerde gögercin kanatları,
Bir fırtınaya döndu ayrılığın rüzgârı..

Sevdalı dualarla dudaklar kıpırdadı,
Birer hıçkırık oldu sevgililerin adı..

Can verince buharlar bu hicran katarına;
Süzüldük kartal gibi gurbet ufuklarına.

Yarlarda aksederken fırtınanın ıslığı
Ayrılığa benziyor yolların karanlığı..

Vusletin can verişi gözlerimde yaşıyor
Uzaklaştıkça tren; gönlüm yakınlaşıyor.

E. A.

Şu fani dünyaya geldim gülmedim
Ağlayıpta gözüm yaşın silmedim
Senin gibi sehavetli görmedim
Efendim mülkünde canın sağ olsun.

Allah Kemal Paşaya ömür versin
Tavladan atları gemini gütsün
Sana kötü sanı satanlar bulsun
Efendim mülkünde canın sağ olsun.

Kemal Paşa iskeleden yürüdü
İngiliz, Fransız yağı eridi
Senin gibi bir kumandar yok idi
Efendim mülkünde canın sağ olsun.

Kâşki Kemal Paşayi göreydim
O yiğite ziyarete varaydim
Armağan istese canım vereydim
Efendim mülkünde canın sağ olsun.

Bu destanı düzen (Şeminin kızı)
Devşirin bahçeden gülü, nerkisi
Allahım paşaya kavuştur bizi
Efendim mülkünde canın sağ olsun.

İSMAİL HAKKI

BALIKESİR VE BALIKESİRE BAĞLI KÖYLERDEN DERLENEN SÖZLER

ABU = Hayret ifade eder.

ANİ = Hayret ifade eder.

ARIŞ = Öküz arabalarının oku olup ucuna boyunduruk geçirilir.

ARIK = Zayıf yağsız hayvan

ARIK = Temiz demektir. Arık pınar isminde Yeniköyde bir çeşme vardır.Temiz pınar demektir.

AKITMA = Bir nevi hamur

ARALIK = Çıkmaz sokak veya doğrudan doğruya sokak (burası çıkmaz aralıktır.)

AZMAK = Batak çamurlu ve sulu yer (araba azmağa batmış)

ASSI = Turfanda, (bu bahçevan sebzelerini daima assı yetiştiriyor.

BUNALSALIK = Darlık zamanı. Bunalsalıkta düğenselik olur.

BEZDİRME = Saçta pişirilen bir nevi hamur ekmeği

BEZDİRMEK = Usandırmak

BEZEME = Bir nevi hastalık

BEZEK = Süslü, (çocuğun vücudu bezek bezek olmuş) yani lekelerle süslenmiştir.

BAZLAMA = Toprak saçta pişirilen bir nevi hamur

BEZE = Hamur parçası (Bir beze hamur gibi)

BARANA = BORANA = Topluluk ifade eder. Filânın boranası geliyor deyince filâna mesup bir grup geliyor demektir.

BOYUNDURUK = Öküzlerin, arabayı çekmek için boyunlarının girdiği ağaçtan mamul araba teferruotı

BELLEME = Beygirlerin belinin üşümemesi için konan keçeli şey

BELLEME = Hususî bir aletle tarla toprağını kabartmak

BAĞLANTI = Arabalarda dingil üzerindeki araba teferruatını bağlıyan kısım

BAĞCIK = Arabanın dingil üzerinde bulunan bir kısım

BAŞLIK = Tekerleğin şişkin olan ortası

BAŞLIK = Araba beygirinin başındaki hususî gem

ÇAMURLUK = Araba arışının yere değmemesi için uç ve alt tarafındaki tahminen 60 santim irtifaındaki çivisi

ÇALPARA= Demir dingilli arabalarının giderken hususî bir ses çıkaran kısmı, bu kısım dingilin başlığa giren kısmında olup çelikten yapılmıştır.

ÇEPİŞ = Keçi yavrusunun büyüğü

ÇEKİ KAYIŞI = Hayvanın boynundan falakaya bağlanan kayış

ÇEKİ ÇİVİSİ = Boyunduruğu arışa bağlayan çivi

ÇIVGAR = Bir çift hayvanın çekemediği arabayı bir çift daha koşarak çektirilir. Arabaya dört hayvan koşmağa çıvgar derler .

ÇEPEL = Mahlût karışık

ÇIVGA = Yarı helezona benzer ve uçları yukarıya doğru muntazam ve sivri boynuzlu öküz

ÇIKIT = Istihsal, rekolte (Bu eene çıkıtlar azdır) Yani mahsul bu sene az istihsal edilmiştir.

ÇIKIM = İşçiler tarlayı bir takım müsavi parçalara ayırırlar işte bu parçaların her birisi birer çıkımdır. (Daha bir çıkımlık kaldı demek henüz bir parça daha kaldı demektir.)

ÇİT = Saman taşıyan arabalar için hususî surette yapılmış beyzi araba kanadı bu kanat bir metreden yüksektir. Adeta duvar gibidir. Evlerin etrafına çevrilen ve ağaçtan yapılan duvara da söylenir.

Askerî ıstılahdır manialar maniasıdır.

ÇILBIR = Hayvan yularına takılan ip parçası

ÇOLPAN = Sabah yıldızı

DAKI = Köylerde düğünlerde getirilen ve takılan hediyelerdir.

DAYANTI = Araba sövelerinin kırılmaması için arkasına konulan sabit dayak

DÜĞENSELİK = DÜVENSELİK = Düğenlerin üzerinde eğri bir ağaç olup bu ağaca boyunduruk veya falaka bağlanır. Bunalsalıkta düğenselik olur.

DÜRÜ = Kız evinden erkek evine giden çehiz. (Falanın dürüsü gidiyor.)

DORUK = Tepe, yığa, doruk köy tepe köy demektir.

DÖGEN = DÜVEN = Diye söylenmektedir. Malûm harman aletidir.

DİRGEN = DİREN = Diye söylenmekte olan malûm harman aleti

DERECEN = Söveden dinğilin ucuna gelen eğri ağaç buna eğmeç de derler.

ENEÇ = Kışın sellerin geçtiği su yırımı

ENEK — Sabanın eğri kısmı olup çift sürerken elle tutulan parça

EĞMEÇ = Derecen

ENGEL = Mania, enğel olmak mani olmak manasınadır.

EĞRİ AĞAÇ = Tek atlı arabalarda hayvanın boynunun üzerindeki at nalı şeklindeki ağaç.

ERGİN = ERGEN = Kemale ermiş olmuş.

ERGENSELİK = Insanın yüzünde çıkan ufak ve cerahatli çıbancıktır.

EĞRETİ = Muvakkat, teyellemek.

EĞREK = Güdülen hayvanların su içtikten sonra dinlenmek için yattıkları yer.

ELLİK = İşçilerin orak biçerken parmaklarına geçirdikleri tahtadan yapılmış bir alet.

ENEZE = Mecalsiz dermansız. Eneze olmuş dermansız bir hale gelmiş demektir.

EMECİ = Meci şeklinde söylenmektedir. Köylerde halk müştereken çalışırlar elbirliğile evvelâ birine ait tarlaya sonra diğerine ait tarlada çalışırlar işte bu şekilde parasız ve mübadele suretile çalışan işçiye derler.

GÖZER = Büyük gözlü çiftçi kalburı

GÖCE = Pişmemiş buğdaydan yapılan iri kırma

GÖZLEME = Bir nevi hamur yemeği

GELİM = Söz gelimi, söz misali tarzında kullanılan bir kelimedir.

GÖBEK ÇİVİSİ = Ön dingil üzerindeki araba teferruatının ortasındaki çivi

GÖRENEK = İtiyat, an'ana

GÖRGÜ = Terbiye görğüsü noksan insan demek. Terbiyesi noksan demektir.

HAMUT = Araba beyğirlerinin arabayı çekmek için boynuna takılan koşum parçası

HAYDAMAK = Hayvan sürmek

İLİK = Düğme

İLİK = Kemiklerin içindeki yumuşak madde öz

İLENMEK = Beddua etmek

İNME = Nüzül hastalığı

İNEMEK = Eyilerini seçip ayırmak. buğday inedim, başakları eyi olan buğday saplarını ayırdım demektir.

KAYRAK = Çakıllı arazı

KEYSİ = Çamaşır, geyilecek şeyler.

KAÇIL = Çekil

KORU = Korunulmuş ağaçlık yer

KOŞU = Yarış

KOŞU = Hayvan panayırı

KUSGUN=KUSKUN = Eğere bağlı ve atın kuyruğuna takılan eğer teferruatı.

KUSKUN = Eskiden erkeklerin geydikleri dizliğin (donun) düşmemek için kuşağa bağlanan kısmı

KULAK = Sabanın toprağa giren kısmının iki tarafında toprağı kenarlara dökmeğe yarıyan kısım.

KANAT = Arabaların yanlarındaki tahtadan geniş ve yüksek kısım.

KIRLANGIÇ = Arka dinğili kuyruğa bağlıyan eğri iki parça ağaç

KUYRUK = Arabanın arka oku , ön ve arka dinğilleri birbirine birleştiren ok

KARIK = Tarlada ekmek için sapanla açılan çizğiler.

KUMUL = Mahruti yığın

KULAK KAYIŞI = Hamudun iki tarafındaki bağlama yeri.

KÜLTE = Bir cinsten olan bir şeyin heyeti mecmuası, Mısır kültesi, mısır sömeklerinden beş on danesinin bir araya gelip bağlanmış şekli deste, düzüne

KEPÇE = Arışın ucunda boyunduruğun geçmesi için ilâve olunmuş eğri bir ağaç,

KELETER = Ölçek, Sepetin büyük nev'i. Hayvana bir keleter saman verdim.

KESENEK = Götürü iş . Kesenekle verdim. Götürü olarak verdim demektir.

KES = Harmanda ezilmeyerek başak halinde kalan kısım.

KESMİK = » » » »

KESMİK = Sütten yapılan bir nevi yiyecek.

KERTMEK = Çetele haline getirmek oyuk oyuk yapmak , nişan koymak , işaret etmek.

KERTİK = Çetele haline getirilmiş, nişan, işaret.

NERBEKİ = Ufak sahan

NODUL = Örenderenin ucundaki sivri çivi

NODUL = Kaba ve anlamaz adam .

OKUMAK = Malûm manasından başka çağırmak ve davet etmek manasına da kullanılmaktadır. Düğüne okumak; düğüne çağırmak demektir.

OK = At arabasındaki hayvanların arasına gelen uzun ağaç parçası.

ÖNCÜL = Birinci.

ÖZEK ÇİVİSİ = Arabanın arka kısmının çivisi.

ÖYKEN = Ak ciğer. Çok öksüren kimselere öynekenli derler.

PARMAK = Malûm manasından başka tekerlek başlığını espitlere bağlıyan parçalar.

PALDIM = Araba beygirinin boynundan itibaren etrafına geçirilen kafes gibi kayıştan yapılmış kısım

POYRA = Tekerlek başlığının içinde madenî ustuvane

SAÇI = Düğünlerde oynıyanların başından serpilen şeyler. Para gibi.

SIĞIRTMAÇ = Sığır çobanı.

SOLUĞAN = Su yollarında su içmek için açılmış gözler.

SIPITMAK = Fırlatıp atmak

» = Doğurmak bazı köylerde bu manada kullanılmaktadır.

SIPA = Eşek yavrusu sıpıtmaktan gelse gerek

SIYIRGI = Harman kaldırmağa mahsus alet

SİLME = Şiniğin üzerini düzliyerek ölçmek

SALMA = Vergi - tarhedilmiş jane

SALMAK = Vergi veya jane tarhetmek

SÖMEK = Mısır koçanının içindeki kısım

SEÇ = Samandan ayrılmış dane yığını

SİĞİRDİM = Değirmen oluğu

SÖĞEN = SÖVE = Arabanın kanatlarının dayandığı dört sivri parça sınır çevirmek için çakılan kazıklar

TINAZ = Döğülmüş ve savrulmak üzere yığılmış saman ve danesi ayrılmamış yığın

TEZEK = Hayvan tersinin yakılmak üzere kurutulmuşu

TEZKENE = Mızrap

TAS = Tekerlek başlığına takılan demir halka

TEYELTİ = Eğerin arkasına bağlanan torba

TEYELLEMEK = İliştirmek dikmek

TürK posta ve telgraf tarihine ait tetkikler:

TÜRK DİLİLE MEMLEKETİMİZDE İLK TELGRAFNAME

VE

MUSTAFA TARZI MUHABERESİ

Türk kültür müesseselerinin, her hangi bir sahasında yapılacak olan basit bir araştırma; bizi bu tavazuu ile hayatiyetini unutturmuş gibi olan bir ulumuzla karşı karşıya bırakmış olacaktır.

Asırlardanberi, edebiyatla, hukuku ile, felsefesi ile, dilile, musikisi ile, hulâsa tarihile, hiç bir milletin ulaşamıyacağı yüksekliklere eren, bulunduğu devir medeniyetlerine tuttuğu kudretli ilim ışığı ile hâkim olan, Türkün, Türk olmak haslet ve meziyeti ne yüce kabiliyet, ne ulu zekâ ve ne yüksek dehaları içinde yetişririp büyütmüştür.

Bugün Türk dilinin yabancı unsurlardan ayıklanması can evimizde iman halinde çarpan bir ihtiyaç iken, işte tarihin nisyanına gömülür gibi olmuş olan mütevazi büyüklerimizi tanımak ve bunlara lâyik oldukları şerefli mevkileri vermek duyduğumuz ihtiyaç kadar mukaddes borç ve vazifelerimizdendir.

Elektrikli telgrafın memleketimizde, ilk kurulduğu sıralarda; telgraf muhaberatı fransız dilile yapılmakta idi. Bu konuşmaklığın Türk dilile yapılamıyacağı kanaatini saray aristokrasisine aşılıyan fransızlar, menfi propagandalarında muvaffak ta olmuşlardı. Çünkü; " Türk „ kelimesini "kabalık ve cihalet„ müradifi olarak sayan ve anan, Osmanlı ve saray aristokrasisi bu arada fransızlaşmış ve fransız fikirlerile beraber yürümegi, yeni bir medeniyet modası haline getirmişlerdi.

Düşünce ve ilmin künah ve ayıp sayıldığı, fikrin zincire vurulduğu bu karanlık saltanat günlerinde, mütevazi bir telgrafçımız; Mustafa efendi, telgraf işaretlerinin Türkçeye deniştirilmesi ile de "konuşmaklık„ kabil olabileceğini katiyetle iddia etti.

İcat ettiği işaretleride, o zaman ilk telgraf müdüri umumisi olan Mehmet efendiye bildirdi. [1]

Mustafa efendi, noktai nazarının tahakkuku için 1855 yılı haziranının 4 ncü günü Bükreşteki vazifesini bitirmişti. [2]

İştanbula döner dönmez, telğraf şebekelerinin arttırılması gayesine matuf olarak Babıâlide teşekkül etmiş olan komisyon reisi Afif beye bir rapor takdim etti.

Mustafa efendi, bu raporunda "fransızça muhaberat icra edilen makinelerde Türkçe muhaberatında sehilülicra„ olduğunu icat ettiği rumuzlarla pek açık bir surette izah ve ispat etmiş bulunuyordu.

Bu hadise üzerine İstanbul telğrafhanesi şakirtlerinden Feyzi ve Zemçi beylere " Mustafa tarzı muhaberesi „ öğretildi.

Mustafa efendi Edirne telğrafhanesi açılır açılmaz Edirne telğraf müdürlüğüne tayin edildi. [Eylûl 1855]

İşte ; Bu tarihten sonra , İstanbulla Edirne mekezleri arasında türkçe telğraf teatisi tecrübesine başlandı.

Yabancılar , bilhassa ; Fransız memurları , bu Sınayışları durdurmak için hayal ve aklın alamıyacağı bin bir zorluk icat ettiler. İşte bu yat il memurlarile , Türk telğraf memurları arasında çetin bir mücadele başladı !.

Nihayet ; 1856 milâdî yılında , Mustafa efendi - tarihi değeri mühim olan - şu ilk türkçe telğrafname ile , " Bu makinelerde türkçe muhaberat icra edilemez.„ diyenlere son ve kat'i cevabını vermiş oluyordu .

[1] — Mehmet efendi. hicri 1271 şaban 26 dan. 29 sefer 1277 tarihine kadar bu vazifede bulunmuştur. Memurluğu zamanında gerek Anadoluda ve gerek Rumelide çok mühim telgraf şebekeleri kurulmuş. 27 rabiulevvel 1276 tarihli telgraf nizamnameside mumaileyh zamanında ortaya konmuştur ki; bu nizamnamede o zamana ait telgraf muamelâtına dair çok mühim ve dikkate şayan malûmat mevcuttur. [Posta. telgraf ve telefon umum müdürlüğünün 930 yılında neşretmiş olduğu ıslahat lâyihasının başlangıcındaki posta telgraf tarihçesinin 18 inci sahifesi ile bilhassa 19 ncu sahifesinin ikinci satır ortasında başlıyan cümleye bakınız.]

[2] — Fransa telgraf dairesi müfettiş umumisi [M. T Kont Enklez] in refakdtinde Varna ve Bükreş hattının inşa ve ikmaline memur edilmişti.

ÜRENDERE = ÜRGENDERE = Hayvanları sürmek için uzun değnek

YALABIK = Şimşek

YAYKIMAK = Çakmak parlamak yalabık yaykıdı şimşek çaktı manasınadır.

YASMAK = Teskin etmek asabî ve müteheyyiç bir kimseyi teskin etmek

YASILTMAK = Ayni manaya kullanılıyor

YASDAÇ = Üzerinde hamur , açılan tahta

YASTIK = Malûm manasından başka arabanın sandığının oturduğu sövelerin dikildiği kısım

YIRIM = Suların açtığı yollar su yarımı

YIĞA = Şiniği fazla doldurup üzerini yığın yaparcasına ölçmek

YABA = Saman kaldırmağa mahsus alet

YILMALIK = YILMA KAYIŞI = Atların önünden okun ucuna bağlanan kayış

YUNAK = Köylerde çeşmelerin yanında umuma mahsus çamaşır yıkama yerleri

YAYGI = Yayılacak bez ve saire

ZELVE = Boyunduruktan hayvvnların çıkmasını meneden uzun çivi

Balikesir Ali Şuuri Mektebi
Muallimlerinden
CAVİDE ABDİ

HALKEVİ BİR MABETTİR

İnkılâbın attığı sarsılmaz temeller üzerinde yükselen teşekküllerin günden güne artan bir heyecanla yürüdüğünü ve özlü eserler verdiğini aynı coşkunlukla görüyoruz.

Memleketin her tarafında açılan «Halkevleri » vatandaşlrı kendi yüksek ve asıl gayesi etrafında toplayacak, kâbe kadar kutsî bir mabettir.

Bu mabet; Halk ruhuna, millî benliğe, ve millî kültüre taze bir iman ve imanlı bir irfan verecektir.

Halka hitabeden, kuvvetini halktan alan bir devlet nasıl yaşarsa halkın dileklerine, arzularına cevap verecek olan, vatandaşların refah ve saadete ermesi fazilet ve ilim cephesine kemal derecesine yükselmesi için çalışacak olan Halkevleri de öylece yaşayacaktır.

Aynı mefkûre, aynı duygularla bağlı olmıyan, birbirine candan ısınmamış olan cemiyet fertleri arasında hiç bir zaman ahenk ve dirlik görülemez.

Halkevleri, sevginin, azim ve imanın, sadakatın, hakikatın, güzellik ve eyiliğin tecelli ettiği sıcak bir kucaktır . Oraya koşunuz. Halkevi sizi birbirinize tanıtacak birbirinize sevdirecektir.

VEHBİ EVİNÇ — Balıkesir Lisesi

[TELĞRAFNAME]

Edirneden İstanbula , numara 1 , Türkçe kelime adedi 128 , Tarihi 28 Şaban 1272 cumartesi sabah saat alaturka (3) .

" Dersaadette Telğraf müdür umumisi saadetli Mehmet efendi hazre lerine „

[3] — Bu komisyon, hariciye teşrifatcısı Kâmil. hariciye kâtibi Kabuli paşa, divanı hümayun tercümanı Arifi paşa ve tahriratı ecnebiye müdürü Rüstem paşa ile. telgraf müdürü umumisi billûri zade Mehmet efendiden müteşekkildi. A. B.

[Perşembe günü saat dörtten cuma günü saat yediye kadar makinelerimiz asla işlemediğinden perşembe günü İstanbuldan gönderilecek olan beş kıt'a türkçe telğrafnameleri yevmü mezkûrda almak mümkün olmayip bu telğrafnameleri ertesi cuma günü sabahtan akşama kadar telğrafhanede beklemiş isem de kullarına İstanbuldan hiç bir işaret zuhur etmeyip saat yedide makineler işlemeğe başladıkta zikrolunan telğrafnameler Fransızca yazılarak mahallerine gönderildi. Lâkin bunların zeyline yazılmak üzere mösyo Delüssyon tarafından mösyo (Noblet) e bir kâğıt zuhr ettiği perşembe günü bu telğrafnameler türkçe yazılacak ise de devleti aliye memurlarının ademi meharet - lerinden dolayı yazılamayıp teahhür eylediğinden yine fransızça yazıldı ve bu keyfiyetin ilân olunması iş'ar kılınmıştır. Halbuki makinelerin işlemediği burada bulunanların meşhudu olup bigayrihakkın müsyö Delüssonun bu veçhile ilânı keyfiyet ettirmesi lâyık olmadığından müsyö Noblet tarafından keyfiyet ilân olunamadı efendim.)

28 şaban 1272

İmza : Mustafa Kulları

***

Dün istiklâl kavgamızda hayatından çok sevdiği makinesi ve vatanı başından, Gazisinin emirlerini almak için kalkmayanın atası, Mustafa efendinin ruhu önünde buracıkta hürmetle eyilirken, bu mutavazi telgrafçının Türklüğe, Türk telgrafçılığına, Türk diline yaptığı büyük hizmete mukabil, bu günkü borç ve vazifemizi ödeye bilmek üzere senenin belli bir zamanında meselâ; ilk Türkçe telgraf çekim gününde gerek meslektaş ve gerekse kadrşinas vatandaşlar tarafından hatırasının canlandırılmasına Türk Dili Tetkik Cemiyetinin öncü olmasını sayğılarımla dilemekteyim.

A. BAHA

Halk diline dair:

Balıkesir vilâyetinde kullanılan kelime ve istilahlar.

Balıkesir Vilâyetine ait vaktile toplayabildiğim (A) harfinden (Y) harfine kadar bazı kelime ve ıstılahları, Balıkesirde çıkan « Gençleryolu » mecmuasında derç etmiştim. Dil hazinesi olan bu değerli yurdumuzda yeniden bulduğum bazı kelime ve ıstılahları yine alfabe sırasile evvelkilerine ilâveten neşrediyorum.

[Evvelce neşredilenler, Gençleryolu mecmuasının 46 — 76 ıcı sayılarındadır.]

ALİÇ = Yabanî meyva

AYDUCİM = Söyliyeceğim, haber vereceğim. [Evvelce yazdığımız « Aydıver - mek » kelimesinden geliyor .]

ALAY = Arka . [Alayımda geziyor derler. Yanî arkamda dolaşıyor, peşimi takip ediyor, Hakkımda söz söylüyor gibi manâlarda kullanılır .]

ARASTA = Üstü örtülü çarşı

ALAĞ = Bayır

ARIGÖTÜ = Toprağa diğilen asmanın yani üzüm çubuğunun yeşermesi , patlaması [Bu tabir , bir teşbihten doğsa gerektir]

AHAR = Çeşme, kuyu veya tulumbaların yanında bulunan oyuk taş . Bununla hayvanlara su verilir

ANNIK = Bir tarla içinde bir kısım toprağı sürmek için evvela sapanla çizilen yer, hudut, evlek

AS = Gelincik denilen hayvan

ABRULMAK = Eğrilmek, yamılmak

ARPACIK = Toprağa ekilen küçük soğan

ADAMLIK = Bayramlarda ve düğünlerde giyilen elbise, yabanlık esvap

AĞ = Harmanda tınazdan ayrılan ekinlerin daha temiz olması için kullanılan ağ şeklinde ipten mamul uzun saplı bir nevi âlet

AYIT = Dere ve çay kenarlarında yetişen ve mor renkli çiçekleri olan bir nevi ot. (Bu nebatın meyvası mesabesinde olan tohumunu köylüler, yağmurdan tahaffüz için damlarının üzerine koyarlar.

ALAT = Acele et, çabala

ALATLAMA = Acele etme

ALATKIPIT = Çok acele [Kıpıt kelimesinin yalnız olarak manası yoktur]

AYAK = Çıkrığın istinat ettiği uzun iki ağacın nihayetindeki iki küçük ağaç parçasının beheri

ALİM = Arşına dolıyarak yapılan iplikten çile teşkil edilen miktar

ALATAVI = Üstü yaş ve altı kuru toprak

ANİÇ = Köşe başı

AYAĞILI = Ayın etrafında hasıl olan renkli kuşaklar, halkalar

AZIK = Yiyecek şey

ALP = Babayiğit , kahraman

AKLIK = Kadınların yüzlerine sürdükleri düzgün. [Podraya da bu isim verilmektedir.]

ARI = Temiz

ARPAĞAN = Yaban arpası

AVANAK = Safdil, şeytanlık bilmeyen

ALIK = Meczup [Deli manasına değildir.] Bu kelime bazı yerlerde beceriksiz , herşey'e aklı pek ermiyen , söylenilen şeyleri zihninde eyi tutamıyan kimseler hakkında kullanılır .

AVLAK = Avı çok olan yer

AYAKTERİ = Yapılan hizmete mukabil alınan para, ayak ücreti, ücret

ALINTERİ = Namuskârane yapılan iş, zahmet

AYAKBAĞI = Enğel

AŞAK = İğin altındaki yuvarlak

AKREP = Boyunduruğa koşulan hayvanların yularına takılan çivili halka

[Araba sahibi önde giderken öküzleri hızlı yürütmek için yuları çektikçe mezkûr kalkadaki çiviler hayvanın ağzından yukarı kısmına batar. Çivilerin adedi ise bir iki veya üç olur.

Toplıyan
GAZALİ

Balıkesirde Kullanılan Ölçüler.

		Okka	
Kile	=	48	Buğday
Şinik	=	12	»
Urup (Rubu)	=	3	»
Kile	=	44	Arpa
Şinik	=	11	»
Rubu	=	2,5	»
Kile	=	40	Darı (Mısır)
Şinik	=	10	»
Rubu	=	2	»
Kile	=	36	Çavdar
Şinik	=	9	»
Rubu	=	2,5	»
Kile	=	32	Yulaf
Şinik	=	8	»
Rubu	=	2	»

Bu ölçüler , yalnız susam müstesna olmak üzere diğer hububat içinde esastır. Susam şiniği diğer hububat şiniğinden küçüktür 8 okka itibar edilmiştir.

DEMİRLİ = İki kile buğday alan ölçek

PİNTER = Şiniğin sekizde biri. Urubun da ikide biridir. Köylüler uruba üç pinter derler. Bu kelime (pintar) şeklinde de kullanılır.

KİLE = Dört şinik

ŞİNİK = Dört rubu

RUBU = Üç okka

PİNTER = Bir buçuk okka

HAŞAŞ ŞİNİĞİ = Dokoz buçuk on okkadır.

G.

İnkılâbın yeni bir temeli:

HALKEVİ

Bugün Balıkesir hayata yeni bir adım daha atmış oluyor. Bu adım; yeni Türk tarihinde şerefli ve pek mühim bir dönümdür. O yeni Türk Tarihi ki, yaprakları arasında bütün dünyayi şaşırtan, kıskandıran cesaret ve inkılâp hamleleri vardır.

O tarih sefih bir hanedanın kovulması, çamur yığınından başka bir şey olmıyan saray adlı bir mezbelenin yıkılması ile başlamıştır.

O tarihin ilk yaprağında büyük bir istiklâl harbi, imanlı bir döğüşmenin unutulmaz zaferi kayıtlıdır. Ve imzası tunç iradeli, yılmaz asker Gazi Mustafa Kemaldir.

Bize vatanımızla beraber namusumuzu da kazandıran bu Türk büyüğü; ilhamını bu güzel vatanın kan lekelerile ıslanmış topraklarından.. Sefalet, ıstırap,hasret ve ihtiyaçla kavrulan mağdur milletinden almıştır.

O millet ki; cehalet uçurumlarında ses soluğu kesilmiş; insanlığı unutmak için uyuşturulmuş, kuklaya döndürülmüştü. Bu eli, kolu bağlı mazlûm milletin çilesi öyle büyüktü ki..

Yurdunun satıldığını,çiğnendiğini titreyerek, inleyerek seyrederken bir cazibeye yakalandı. Anadolunun içinden bir güneş doğmuştu. Fışkıran, çeken, büyüleyen,inandıran bu mavi ışık peşinde bir ordu toplandı. Bu orduda silâhına dayanan erkek, mermiyi yüklenen kadın, su ve haber koşturan masum Türk çocuğu vardı.

Bu ordu Türk kanının hiçbir millet kanında canlanmıyan cesaretini, varlığını bütün dünyayi şaşırtan bir çabuklukla meydana cıkardı.

Türkiye sınırları çizilirken yıllarca boynunu büken Türk; topraklara baş veren körpe fidanlar gibi doğruldu. Türkiye eşsiz zaferi arkasından yeni adı, yeni tarihi, yeni medeniyeti ile cihana sesini duyurdu, varlığını tanıttı.

Şimdi önümüzde açılmış geniş bir hayat yolu var. Medenî hamleler öyle genişlik.. Artık eskiye bağlanmanın, çürük itikatlar içinde uyuşup düşünmenin manası kalmamıştır.

İktısat buhranına göğüs germek için bütün kuvveti ile çalışan Türk milleti; dilinin, tarihinin, yaşayışının selâmeti namına yeni bir cenge daha girişmiştir.

Bu bütün Türk milletinin, bütün yurt kardeşlerinin elele vererek başarmağa çalıştığı vatanî bir vazifedir.

Bugün kapılarını memleketin her ferdine açan, onlara ışık, iman, karakter vermeğe çalışan *Halkevi;* mükemmel bir hayat mektebidir.

Burada herkes ayni hakka maliktir . Buraya zengin fakir, şehirli köylü, âlim cahil farkı girmiyecektir. Burada cinsiyet farkı da mezuubahs olamaz.

Bugün milletimiz bir gayeye doğru en coşkun kalp heyecanı ve en kudretli bir bünye ihtirası ile ilerliyor. Bu gaye; *Türkün yarın* dır .

Her vatandaş gelecek nesle mesut bir yurt, dürüst bir karakter hazırlamakla mükelleftir. Bu vazife yalnız devlet idarecilerinin, yelnız muallimlerin değil.. Baştan başa koca bir Türk milletinindir.

Halkımız bir mum gibi her şekle girmeğe müsaittir. Onun ham bir maden damarı halinde yaşıyan zekâsını işletmek, ona görgü aşılamak ve yarının kıymetini öğretmek hepimizin vazifesidir.

Hergün ihtiyar omuzlarımızın yükünü eziz gençliğe biraz daha bırakırken.. Onlara bir Türk annesinin hak, vezife ve mesuliyetlerini en şümullü manası ile *aşılamak* hepimize ait bir vatan meselesidir.

Gençliğe her şeyden evel bir vatan beraberliğinde elele ilerliyecek yurt kardeşliğinin ne demek olduğunu belletmek lâzımdır.

Halkevi nin her şubesi kendi salâhiyet ve kudreti dahilinde bir çalışma programı yapmıştır. Millî bayrak altında toplanarak bir mukaddes harbe koşan insanlar gibi.. Bizde *Halkevi* nin ismi altına girerek vatanî vazifemizi yapacağız.

Bu vazife şerefli ve pek mühimdir.

Verilen iş ağırdır,zordur, kaldırılamaz yollu sesler burada yükselemiyektir.

Halkevi dershanesinde dersini veren bir insan.. İcabında *Halkevi* sahnesinde istiklâlini, andını, cümhuriyetini ifade eden bir marşı söylemekten, doğruluğu, fazileti, fedakârlığı yaşatan bir piyesi benimsemekten kaçınmıyacaktır.

Türk milleti çok harikalar göstermiştir. Onun kanında, verlığında temizlik, korkmazlık, doğruluk fazlasile vardır.

Ondan bugün açılan Halkevi yarını kollarına alacak öz dilekli gençler.. Yurdu, istiklâli ve yarını için hiç bir şeyden yılmıyan mert insanlar bulacaktır.

Bulmak için çalışacak, çalışırken yaratacaktır. *Gazinin Türkiyesinde , Gazinin çocukları, Gaziyi örnek edinerek çalışacaklardır.*

MÜKERREM

İNKILÂP KARŞISINDA DUYĞULARIMIZ

Bir zamanlar vatanımızda din , bilgi , içtimaî hayat namına hâkim olan "köhne kafalar„ milletin temiz ruhuna hayat diye ölüm fikirleri, ahlâk diye riyakârlık, âdet diye cehalet ve taassup sindirdiler.

Bugün dahi tatmakta olduğumuz bazı şeyler bu tohumların acı meyvasıdır. Cümhuriyet devri bu fikir , bu ahlâk ve bu âdetlerin Türk vatanında yıkıldığını gördü ve daha görecek..

Düne gelinciye kadar Türk kadını yanlış anlatışlar neticesinde mahrum bir hayatın zincirleri içinde yaşıyordu . Fakat inkılâp ateşinde bu kuvvetli bağlar eridi, koptu.

Senelerce bu millet , bilgisiz babalar elinde kâfir olur düşüncesile oğullarını, bilhassa kızlarını okutmadı . Bu suretle milletin yarısı iş göremez bir hale geldi. Bilgi ve toplantılı yaşayıştan kuvvetini alamıyan Türk az kaldı alçak düşmanların esiri oluyordu, fakat demir gibi bir irade bugünkü nurlu günün eksikliklerini sezmiş bir "Deha„ onu uçurumun kenarında ölümden kurtardı. Bu irade olmasa idi Türkün hürriyet ve istiklâli bir masaldan başka bir şey olmazdı. Hürriyet ve istiklâlsiz Türk yok demektir.

Atılan yeni adımın yüksekliği, Gazinin büyüklüğü şu bir tek gelimede toplanabilir: *Yenilik* .

Evet yenilik, daima yeniliktir. Etrafımızda herşey değişiyor. Fes , çarşaf , baş örtüsü, arap harfleri, eşya, usuller, âletler, değişti ve değişiyor . Vaktile bıyıklarını uzatıp bükenler kendilerini yakışıklı, güzel , baba yiğit zannederlerdi . Bu gün ceseret , dürüstlük, ahlâk, güzellik daha başka şeyler de aranıyor.

İnkılâbın nereye doğru gittiğine dair ortada yüzlerce örnek varken bazılarımız hâlâ toplu hayattan kaçınıyorlar... Bunlar arasında bilhassa millete girdiği yeni hayatta örnek olması lâzımgelen parlak fikirlilerimiz de bulunuyor. Kabahati muhite atmak, bir işte daima başkalarının ön ayak olmasını beklemek iradesizlikten, kararsızlıktan başka nedir? İnkılâbımızı kuvvetlendirmek için yılmazlık ve fedakârlık lâzımdır.

Türk milleti yenilik namına yapılan her hareketi daima eyi karşılamış ve bu hareketi yapanları daima alkışlamıştır.

Avrupayı bugünkü refaha ; taassup , eskimiş fikirler , maziye bağlanış değil ; bilgi, içtimaî hayat kavuşturmuştur. Bunu anlamış olan halkımızın halkevine gösterdiği büyük alâka ve ehemmiyet bunun en temiz, en büyük bir timsalidir.

İnkılâbımız; devrin zihniyetini hazmedememiş bir takım geri kafalıların hoşuna gitmiyen hareketlerden çekinerek değil , bu uğurda karşılaşılacak engelleri aşmakla kuvvetlenecektir.

Dr: KÂMİL

Balıkesir ve civarında Danışmentlû aşiretlerinin birleşmelerine dair bir hükmü hümayun

Türkiyat mecmuasının ikinci cildinde H. Nihal ve İ. Naci beylerin «*Anadoluda Türklere ait yer isimleri [1]* » adlı makalelerinde, Erkânıharbiyenin $\frac{1}{200.000}$ mikyasındaki haritalarından istifade ederek Anadoluda, muhtelif kavimlere nisbet edilen yer isimlerinin bir kısmını tesbii etmişlerdir. Bulunan isimlerin şu sekilde bir listesi yapılmıştır:

1 — Oğuzlara ait adlar

2 — Oğuzlarla münasebettar atlar

3 — Oğuzlardan gayri Türklere ait atlar

4 — Türk ayin ve ananalerine ait adlar.

Burada danışmentlilerin adını taşıyan yer isimlerinin kaydı ihtiyatla telâkki olunması lâzım geldiği söyleniyor.Çünkü danışmentlûlerin hiç bir zaman hüküm ve nüfuzu altına düşmiyen mıntakalarda bu addaki köylere rast geldik. Esasen danışmentlûler için tatarlarda olduğu gibi, hicret ihtimali de vaki değildir. Danışmentlûlerin sakin oldukları yerler düşman istilâsına uğramamıştır [2].)

Bu itibarla Oğuzlardan gayri Türklere ait yer isimleri meyanında Danışment adındaki isimlerde kaydedilirken zikredeceğimiz Danışment adlı köylerin Anadolunun şarkında hükûmet süren Danışmentlilerle olan alâkası meçhuldür. Onun için bu addaki köyleri Oğuzlar kısmında zikirden vazgeçtik. [3] deniliyor.

Halbuki ikinci Ahmet " Hicrî 1102-1106 - Milâdî 1691-1695 „ devrinde Danışmentlû Türkmen aşiretlerinin, Anadolunun muhtelif yerlerinde iskân edilmelerine dair Bağdat valisi vezir Ahmet paşaya bir hükmü hümayun [I] yazılıyor. Bu Hükmü hümayundan anlaşıldığına göre eskidenberi Halep ve Adana arasında oturmakta olan Danışmentl ûaşiretlerinden bir kaç cemaat konar göçer oluyorlar; geçtikleri kasaba ve köylerin mezru arazilerini yağma ve suçsuz birçok kimseleri katlediyorlar. Bu şekilde etrafa zarar ve ziyan veren mezkûr cemaatlerin bir kısmının Suğla sancağına tâbi Viran Şehirden Turobalı (Torbalı) mevkiine kadar olan arazide, bir kısmının da Balıkesir sancağı, Susığırlığı, Ömerköy, Demirkapı ve Viran han namile maruf olan arazide iskân edilmelerine Karaman valisi ve Anadolu Beylerbeyisi memur ediliyorsa da bunların derhal seferi hümayuna iştirak etmeleri için Padişahtan emir almaları üzerine bu vazife Bağdat valisi vezir Ahmet Paşaya havale ediliyor. Hükmü hümayunda Ahmet Paşaya, yukarıda isimleri geçen cemaatler tayin olunan mahallere şimdiye kadar gitmemişlerse derhal mezkûr mahallere iskân edilmelerine dair şiddetli bir emir veriliyor, ve hükmü hümayun da şu şekilde bitiyor : " Sen ki veziri müşarileysin mezburlar hâlâ oldukları yerden kalkıp varıp tayin olunan mahallerde henüz sakin olmadılar ise yolun üzeri olmakla mezburların arazii merkumede ikametleri hususuna kemali mertebe tekayyüt ve ihtimam eyleyüp bu bapta bir dürlü müsamahaya kat'a cevaz göstermeyip bu emri mühimmin bir saat mukaddem husulüne bezli kudret eylemek babında deyu hüküm yazılmıştır. Fi evail N. 1120 (2) . „

[1] Türkiyat mecmuası II S: 243
[2] » » II S: 247
[3] Türkiyat mecmuası II S: 258

[1] Ahmet Refik bey Anadoluda Türk aşiretleri S: 96

[2] Ahmet Refik Bey Anadoluda Türk aşiretleri S. 96

Hikâye:

EFENİN DÜĞÜNÜ

Osman efenin düğünü için köyün bayram yerinde toplanan zeybekler, başlarında binbir oyalı fesleri, omuzlarında mavzerleri, altlarında oynayan beygirlerile alayın hareketini bekliyorlardı. Osman efe, demirci dağlarının bu mert zeybeği yedi senelik nişanlısı Ayşeyi bugün bağrına basacak, senelerdenberi kurduğu hulyasına bugün kavuşacaktı. Yerinde durmayan, her adımda şaha kalkan yağız atının üstünde bir aslan gibi kurulan efe, sevincinden pırıldayan siyah ve derin gözlerini düğün alayına çevirerek çocukluktanberi aralarında yaşadığı bu yiğit arkadaşlarını uzun uzun seyretti. Sonra atını onlara doğru sürdü. Şimdi efe arkadaşlarile görüşüyor, şakalaşıyor, gülüyor, o da atı gibi yerinde duramıyordu. Güneşin bayğın harareti, ırmağın akışı, dağların rengi, kuşların sesi, çiçeklerin kokusu hulâsa her şey ona bugünü müjdeliyor, herşeyde saadetinden, sürurundan bir parça hissediyor,görüyordu.

Yirmi dokuz senelik binbir macera taşıyan hayatının hangi zamanı vardı ki bugüne eş olabilsin!. Efe bugün duyduğu heyecanı ne Anafartaların kanlı , ölümlü havası içinde yaptığı süngü harbinde, ne o harbin dönüşünde ninesinin boynuna sarıldığı vakitte, ne de köyüne edilen bir hakaretin intikamını almak için silâhını omuzlayıp ilk dağa çıktığı zaman duymuştu!

Ayşe henüz on iki yaşında idi. İlk defa harman yolundaki pınarın başında onun kumral saçlarını okşayıp:

— Kız senin ne de güzel saçların varmış dediğini; bir sabah aynı pınar başında:

— Kız ben seni alacağım.. Deyince Ayşenin nasıl utanıp kaçtığını; Sonra yedi sene evvel Irmağın başındaki koca çınarın altında ilk defa buluştukları o mehtablı geceyi, o gece birbirlerine ettikleri yeminleri düşündü. .

Umumî harbin ilânından bir hafta evveldi; Ayşenin ninesile, kendi babası söz bir edip onları nişanlamışlardı. Bu haberi Ayşeye iletince sevinçlerinden başbaşa verip nasıl ağlamışlardı . . Sonra harp olunca Osman efe askere çağrılmış, dört sene Kafkasta , Seddülbahirde, Anafartada döğüşdükten sonra mütarekede köyüne dönmüştü. İşte iki üç senedir harbin bıraktığı yoksulluğu gidermek ve düğün hazırlığını yapmak için çalışmış , çabalamış Allaha şükür bugüne kavuşmuştu ;

Efe mazinin bu tatlı rüyasından zeybeklerin :

— Haydi efe gidiyoruz.. Sözlerile uyandı. Alay hareket ediyordu. Esmer benizli bir zeybeğin taşıdığı yeşil ve kırmızı at-

---

Bu danişnentlü aşiretlerinin kat'î olarak buralarda yerleşiklerini de 1103 tarihinde yazılan bir hükmü hümayundan [1] anlıyoruz. *Binaenaleyh, «danişment: Gönenin (27) kilometre cenubunda . Danişmendi cedit: Kirmastının (40) kilometre cenubu şarkisinde. Çoban Danişmendi: Kirmastının (80) kilometre cenubu şarkisinde . Danişment: Somanın (25) kilometre şimalinde ilh ! . . . (2)*» bu mevki isimlerinin 1102 tarihinde garbî anadolu mıntakasına yerleştirilen Danişmentlü cemaatlarile alâkası tetkike şayandır. Bu yerlere, bu isimler; Danişmentlülerin buraya yerleştirilmeleri tarihi olan 1102 tarihinden sonra verilmiş olsa gerektir.

Kurdoğlu
KÂMİL

[1] — Ahmet Refik bey Anadoluda Türk aşiretleri S: 106

[3] — Türkiyat mecmuası II S: 259

laslı üzeri ayetli sancağın ardında sıraya gelen elli altmış atlı bir kafile; önlerinde davul , zurna arkalarında çiçekler , top basmalar, çevreler süslü ve üstü örtülü bir köy arabası olduğu halde gelin evine gidiyordu.

Köyün ortasından geçen ırmağın köprüsünün öte başında kız tatafının onbeş kadar atlısı bunları karşıladı. Biraz sonra alay kız evinin önünde durdu...

Davulun devamlı tokmak darbeleri altında çıkardığı gürültüye katılan zurnanın çatlak sesi etrafı velveleye verirken düğün alâyının arasında bir fısıltı başladı. Bazı atlılar oraya buraya koşuştu. Osman efenin yanına gelen bir zeybek bir şeyler fısıldadı. Efe evvelâ kaşlarını çattı, sonra gülümsedi. Bir iki defa başını salladı. Süslü gelin arabası çevrildi. Onun yerine demir kırı bir kısrak getirildi. Atın boynuna arabadaki top basmaların biri dolandı. Kulaklarına işlemeli çevreler bağlandı. O sırada kepılar açılmış,Ayşe sırtında sırmalı, som işlemeli bir takım, başında hilâl oyalı büyük yemenisile görünmüştü. Kaşlarının rastıkları, saçlarının kumral rengi başına bağladığı yemeninin altından hissedilircesine görünüyordu. Alayda ikinci bir hareket başladı. Bütün başlar eğildi, gözler yere dikildi. Yalnız iki kişi, iki sağdıç efe biri atı geminden, diğeri gelinin elinden tuttu . Ayşe köy kızlarına yaraşır bir çeviklikle sıçradı, at silkindi, oynadı; Kişnedi. Davul zurna başa geçti; Zeybekler sıraya geldi, sancak öne düştü. Gelin araya alındı. Kafile ayni sükûnet ayni vekar ile döndü gitti . . . . .

Şimdi duvarları çevreler, halılar, çehizlerle süslü bir odada efe ve Ayşe birbirini candan seven yedi senelik bu iki nişanlı başbaşa, dizdize heyecandan, sevincinden için için raşeler geçiriyordu. Ayşe telli gözlerile Osmanın kara, burma bıyıklarını seyre dalarken efe de içine sığmayan bu taşkın saadetin cezbesile Ayşeyi doya doya okşamak, sevmek ayzusile kıvranıyordu.

Efe Ayşenin saçlarını okşayarak bir şeyler mırıldanıyor , Ayşe bu nüvazişle kendinden geçmiş, mahmurlaşan gözlerini çevresinin ucile uğuşturuyor. Dışarıda kapının önüne yığışan kadınlar sabırşızlanıyor. Nihayetsiz fısıltılar birer uğultu halinde sofayı dolduruyordu.

Efe, Ayşeye bir şey söylemek için henüz dudaklarını kıpırdatmıştı ki dışarıda birdenbire davulun gümbürtüsü, zurnanın çığlığı kesildi. Zeybeklerin nâraları sustu. Kısa, fakat acı bir sükûttan sonra şiddetli nal şakırtıları, koşuşmalar onu takip eden küfre benzeyen sesler köyü adeta velveleye verdi. Ayşe yerinden silkindi; Efe demindenberi huşu içinde küçülen, yumulan parlak kara gözlerini açtı, kaşlarını çattı. Silâhlığını beline doladı, kapuya doğru atıldı. Merdivenlerden şimşek gibi sıçrayıp atlayarak küme küme toplanan, gürültü eden silâhlarının namlılarından gelincik papatya demetlerini fırlatıp atan zeybeklerin yanına vardı: Efenin böyle ansızın gelişi onları şaşırtmıştı. Dudakları büküldü, gözler kapandı. Haşin bir eda bütün cehreleri sarmış acı bir sükût deminki gürültülere bir nihayet vermişti.

Efenin şaşkın yüzüne bir ciddiyet, gözlerine korkunç bir mehabet geldi, güler gibi sordu:

— Ne oluyor?.

İçlerinden biri atıldı:

— Bir şey yok efem !

Tekrer sordu:

Ne var. Ne oldu?

Dört beş kişi:

— Yok bir şey efe .. Sen hadi eve dön.. Diye onu sardılar. Fakat efe can sıkıntısile silkindi. Haşin ve amirane bir tavır ile:

— Ağalar ne olduğunu anlamadan dönmem. İlle bana da deyin ne oldu demin.

Başlar tekrar eğildi. Pala bıyıklı bir zeybek Süleyman çavuş:

— Gel otur efe. Dedi. Olan oldu gel ne olduğunu sen de işit!

Efe yere diz çöktü. Zeybekler halka oldular. Süleyman çavuş kısaca:

—Bu sabah.. Dedi İzmire gâvur girmiş. Şimdi köye haber geldi.Kızanlar yarım saat sonra... Yerinden oynayan gözleri bir alev gibi kızaran efe:

— Hangi gâvur.. Diye bağırdı.

— Yunan gâvuru.. Haberi ileten jandarma İzmirin ateşe verildiğini, kızların, kadınların götülendiğini, çocukların, ihtiyarların süngülendiğini söyledi. Kızanlarla hiç düsünmeden sözleştik ki yarım saat sonra yola çıkalım.

— Ya ben..

—Sen kalacaksın efe.. Düğünü zehir etme bize. Efe olduğu yerde bir yılan gibi kıvrılarak yerinden fırladı, bütün hızile eve doğru koştu. Meseleden daha evel haberdar olan kedınların merakla etrafını sarmalarına meydan vermeden:

— Ayşe beri gel!

Diyerek odaya atıldı.Ayşeyi kolundan tuttu. Bir elile alnındaki saçlarını geriye doğru fırlatarak kendine çekti. Gözlerini Ayşenin yaşlı gözlerine dikti:

— Ayşe.. Dedi Yunan İzmire çıkmış. Kadınları, ihtiyarları öldürmüş. Şehri yangına vermiş. Birazdan köyde erkek namına kimse kalmıyacak. Ayşe söyle, her kes silâhını umuzlarken benim bu halim erkekliğe sığar mı? İl âlem ne der bize Ayşe.

Efe çılğın bir deliye dönmüş Ayşeyi kendisile beraber odada oraya buraya sürüklüyordu. Ayşe birden efenin kollarından sıyrıldı, kapıdan çıktı. biraz şonra elinde gümüş saplı bir kama ve bir mavzerle döndü. Kamayı efenin beline, silâhı omuzuna attı. Ayşenin hıçkırığı kesilmiş, göz yaşları kurumuştı.

— Haydi efe . . Dedi . Zeybeklerin yanına . . Kan gövdeyi götürürken bize dernek yakışmaz. Düğün geri kalsın. Hem efe İzmiri almadan gayri ben sana varmam ! . . Odanın kapısı açılmış, dışarının çığlığı içeriyi doldurmuştu.

Efe çepkeninin yenile gözlerini sildi. Kendini minderin üzerine yüzü koyun atarak hıçkıran Ayşenin saçından, yüzünden, alnından öptü . Sonra bir rüzgâr gibi odadan çıktı.

* * *

Yıllar geçmiş, Anadoludan son nasibini alan Yunan, Türk ordusunun alevden çiçekler açmış süngüleri önüne düşmüştü. Haftalarca gece gündüz dağdan dağa düşman kovalıyan kükremiş bir süvari fırkası bir gün "dokuz eylûl„ sabahının kızıl şafaklarını delerek "Belkahve„ yolundan ilk defa İzmire giriyordu. Bu aslan fırkanın ta başında bir süvari parlak siyah gözlerini İzmirin sisli denizine dikmiş yıldırım gibi at sürüyordu. Bu kahraman sivari Ayşenin nişanlısı Osman Efe idi.

İzmire kavuşmanın verdiği heyecanla atının üstünde kükreyen efe, İzmirin ufuklarında Ayşenin kendine el açmış hayalini seziyor, hem İzmire, hem Ayşeye biran evvel kavuşmak için atının yelelerine sarılmış tozlu yollarda bir fırtına gibi uçuyordu. Nihayet atının nalları şehrin kaldırımlarında kıvılcımlar saçarken efe mukaddes bir heyecanla haykırdı:

— Ayşe.. İşte İzmiri aldım Ayşe.. Bu ses evlerin damlarında henüz son akislerini bitirmemişti ki karşıki caddenin bir köşesinden silâh namlıları parladı. Kurşunlar vızıldadı.

Ortalığı sarsan bir nâra ile silâhına davranıp atını mahmuzlıyan efe, birdenbire eğerin üstünde irkildi, kıvrandı . At şahlandı. Kanlar içinde kaldırımlara uzanırken efenin son sözleri :

— Ah Ayşem.. Oldu..

. . . . . .

Şimdi her sabah gün doğmazdan evvel Ayşe ırmağın kenarındaki o büyük çınarın altında suların sesini dinliyor, sonra başını kaldırarak dallarda cıvıldaşan kuşlara :

-- Efe vefasız çıktı ... diyor . İzmiri aldı da düğünü onunla yeptı..

Balıkesir ÜÇÜNCÜOĞLU

BALIKESİR HALKEVİ
TESİS FAALİYETİ

11-12-933 de Halkevi tesis faaliyetine başlama emrini alan Balıkesir Cümhuriyet Halk Fırkası vilâyet idare heyeti kendi arasından Müstecabî zade Esat Âdil beyi Halkevi reisliğine seçmek suretile Balıkesir Halkevinin tesisine başlandı. Sıra ile kütüphane ve neşriyat, güzel sanatlar, halk dersaneleri ve kurslar, temsil, içtimaî yardım, köycüler ve spor şubeleri teşkil edildi. Müze ve sergiler şubesi de açılma gününün ertesi teşekküle hazır bir haldedir.

Balıkesir Halkevi yedi oda, seksen ve beş yüz kişilik iki salonu, geniş bir bahçeyi havi büyük bir bina içinde çalışmaktadır. Teknik kolaylıkları oldukça mevcut bir de sahnesi vardır.

Aza mevcudemuz bugüne kadar 577dir. Bunların 97 tanesi yüksek tahsil görmüş ve on dördü de Avrupa darülfünunlarında okumuştur. Gerek adet gerek keyfiyet ve gerek bağlılıkları, samimiyet ve heyecanları itibarile kalpleri ve kafaları Türklüğü yükseltmek mefkûresi ile tutuşan bu arkadaşlarla Balıkesir Halkevi yüksek mefkûresine ulaşmak için hızını tamamen almış, ilerlemektedir.

24 Şubattan itibaren Balıkesir Halkevi şubeleri programlarından derhal tatbika geçilecek olanlar şunlardır:

1 — Haftada bir çıkan ve bin beş yüz nüsha tabederek tamamen köylülerimize dağıtılan resmî *Balıkesi gazetesini* fahrî muharrirlerile takviye ederek köycüler şubesinin neşir vasıtası kılmak ve köylümüzün sıhhî, medenî, bedîî inkişafına, köylü ve şehirli arasındaki bağların kuvvetlenmesine yarayan ve köycüler şubesinin maksatlarını açık lisanla izah eden neşriyatta bulunmak.

2 — Balıkesirde günlük olarak çıkan vilâyet matbuatı arasında mestesna bir mevkii olan «*Türk Dili*» gazetesini tamamen Halkevimizin maksat ve gayelerinin anlaşılmasına ve yayılmasına yardımcı kılmak.

3 — «Kaynak»ı münevver gençliğin bir kültür mecmuası halinde tutmak diğer taraftan vilâyetin içtimaî, iktısadî tetkiklerine hasretmek.

4 — Halkımızın ve gençliğin, millî ve bedîî terbiyesini inkişaf ettirmek üzere kültürü yeksek gençlerden mürekkep bir temsil grubumuz çalışmaktadır.

5 — 25 Şubatta şehrin muhtelif yerlerinde beş okuma odası;

6 — Okuma yazma bilmiyenlerle, az bilenlere mahsus dört tane gece halk derslhanesi, bir habişhane kursu, iki lisan kursu;

7 — 1-Tezyinî kadın işleri, 2 - resim ve tezyinî resim, 3-koro kursları faaliyetlerine başlıyacaklardır.

8 — İlk iş olarak bir *Köylüye kolaylık brosu* açarak köylümüzün şehirle olan münasebetlerinde kolaylık ve kılavuzluk temin etmek.

9 — Şehir okuma odalarından sonra bir taraftan nümune köyleri diğer taraftan nahiye ve köy okuma odalarını açmaya başlamak.

10 — İçtimaî yardım faaliyeti meyanında ilk iş olarak derhal mahalle teşkilâtını yapmak suretile fakir ve kimsesiz ailelere, hastalara, çocuklara ve işsizlere yardıma koşmak, diğer taraftan Hilâliahmer ve Himayeitfal ile sıkı bir iş bölümü yapmak.

11 — Memleket sporunu ve sporcusunu yükseltici bütün tedbirleri almak.

12 — Aylık mesai programımızın tatbikine geçilerek her gece müsahabeler, konferanslar, müsamereler tertip etmek.

25 şubatta yapacağımız ve ilk sıraya koyduğumuz işler bunlardır. Sıra ile ve imkânlar dahilinde her şube programının diğer kısımlarını tahakkuk ettirmeğe çalışacaktır.

Halkevimizin geceli gündüzlü bir faaliyete sahne oluşu hiç şüphe yok bütün azanın ayrı ayrı gösterdiği heyecanlı, imanlı bir alâka ve samimiyetin eseridir.

DOKTOR MEHMET KÂMİL

Kulak, boğaz, burun hastalıkları mütehassısı

Hastalarını hergün saat üçden itibaren hükûmet caddesinde hususî muayenehanesinde kabul ve tedavi eder.

DR. H. RAİF

Dahilî hastalıklar mütehassısı

Hastalarını hergün saat üçden itibaren hükûmet çaddesinde hususî muayene hanesinde kabul ve tedavî eder.

DOKTOR MEHMET ALİ

Cilt ve Zührevî Hastalıkları mütehassısı

Hastalarını hergün şaat üçden itibaren hükûmet caddesinde hususî muayene hanesinde kabul ve tedavi eder.

Ülkü — Ankara
Yeni Türk — İstanbul
Halkevi — Eskişehir
Taşpınar — Afyonkarahisar
Akın — Tradzon
Fikirler — İzmir
Kadro — Ankara
Mülkiye — İstanbul

Mecmualarında, gençlik aradığı fikir - yüksekliklerini bulur.

TÜRK TARİH KURUMU KÜT...

Müstecabi Zade Esat Âdil Beyin
Eserleri

SOSYALİST ŞEFLER VE SOSYALİZM

Marksten buğüne kadar doktrin sahibi Sosyalistlerin hayatını ve yeni Sosyalist nazariyelerini izah eden bu küçük eserde ayrıca iktısadî ıstılahların ve içtimaî, siyasî tabirlerin ansklopedileride ilâve edilmiştir. Fiatı 40 Kuruş:

MEDENÎ VE SİYASÎ HÜRRİYETLER

BİRİNCİ KISIM: Içtimaî nizam ve cemiyet pisikolojisi, inkılâp, fert ve cemiyet hürriyetlei, ehliyet hürriyeti.

İKİNCİ KISIM: Hürriyetin mahiyeti, tarifı, taksimi;Cismanî hürriyet, manevî hürriyetri, medenî ve siyasî hürriyet.

ÜÇÜNCÜ KISIM: Siyasî hürriyetler:Yaşama hürriyeti, vicdan hürriyeti, lâyisizim, fikir, matbuat,toplanma,tedris, cemiyet,dil hürriyetleri, mesken, ceza, mahkeme, mal ve mülk, muhaberat hürriyetleri.

DÖRDÜNCÜ KISIM:Aile,ticaret ve sermaye,mülkiyet,emek hurriyetleri.

İlâve : millî ve beynelmilel hürriyet.

İçtimaî ve iktısadî kuruluş ve nizam meselesini hürriyet prensipleri noktasından derin bir tetkike tabi tutan bu eser basılmaktadır. Pek yakında çıkıyor.

Basılmak üzere olanlar

BUGÜNÜN İÇTİMAÎ MEZHEPLERİ
SOSYALİZİM, LİBERALİZİM, KATOLİZİM VE İÇTİMAÎ İLERLEME.

Bu dört mezhebin Belçikalı şefleri tarafından Brükselde verdikleri kenferansları ihtiva eden bu eser Avrupadaki fikir cereyanlarını bize en kuvvetli bir salâhiyetle tanıtacaktır.

Bolşevizm, Faşizm Ve Demokrasi

Sabık İtalya başvekili ve iktısatçı **Fansesko nitti** den tercüme edilen bu kitap iktısadî ve siyasî kültür noktasından en çok muhtaç olduğumuz eserlerdendir. Bu kitapta Bolşevizim ve Faşizim vakıaları liberal ve demokrat bir bakışla ciddî ve bitaraf bir tahlile tabi tutmuştur.

İş Mektebi Tecrübesi

Balıkesirin kıymetli gençlerinden İstanbul ilkmektep müfettişi **Mansur Tekin** beyin (G. Kerschenstiner) den tercüme ettiği bu kitabı her muallime tavsiye ederiz. (Resimli Ay) matbaası tarafından neşredilmiştir. 30 kuruştur.